

Hyperaktívny močový mechúr v roku 2009

*Doc. MUDr. Jozef Marenčák, PhD.
Urologické oddelenie, NsP Skalica*

OAB/ HMM

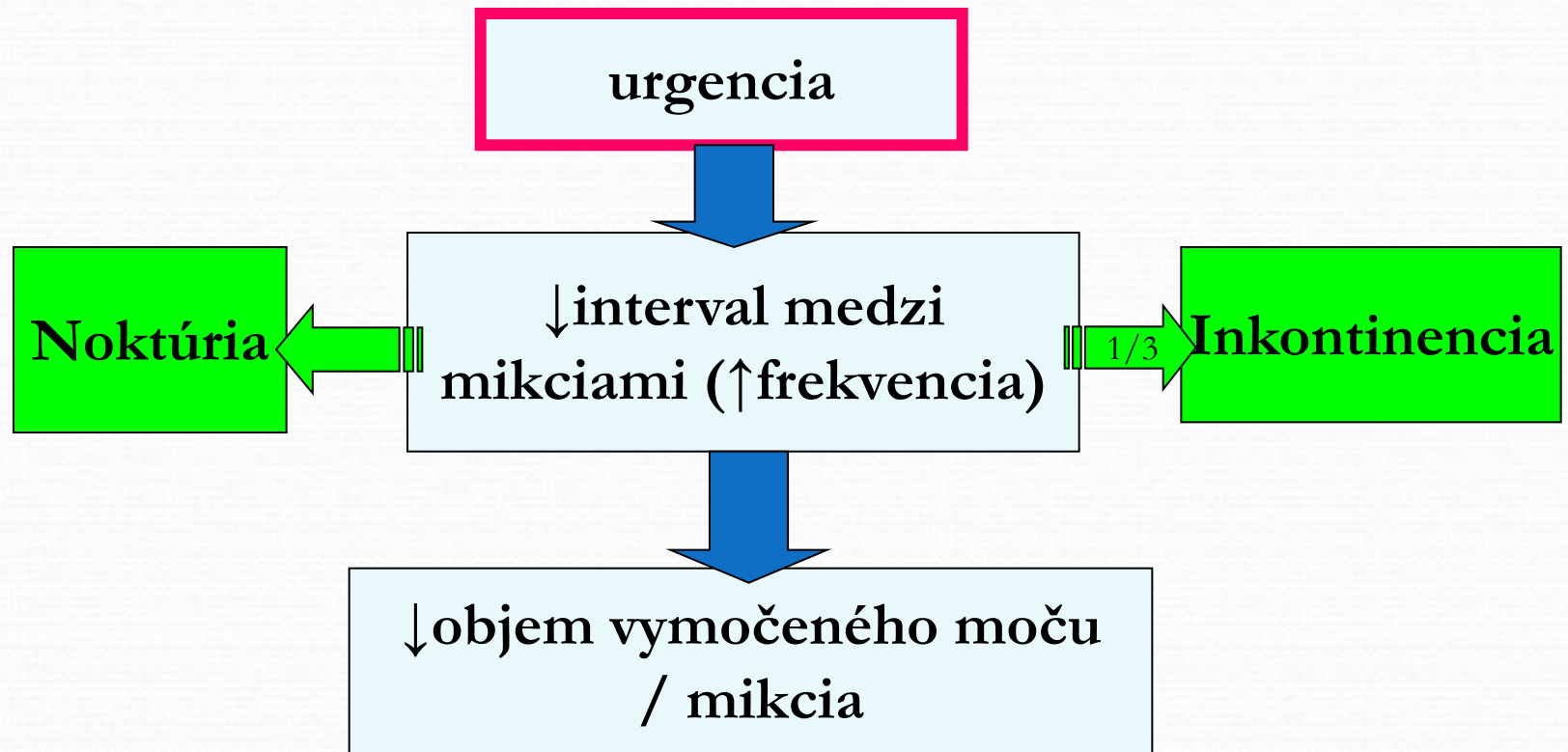
(Over Active Bladder; Hyperaktívny Močový Mechúr)

„Komplex príznakov urgencie a frekventného močenia s urgentnou inkontinenciou alebo bez nej, ak sa lokálne nevyskytujú patologické alebo metabolické faktory, ktoré tieto symptómy môžu spôsobiť“

(Abrams; Wein, 2002)

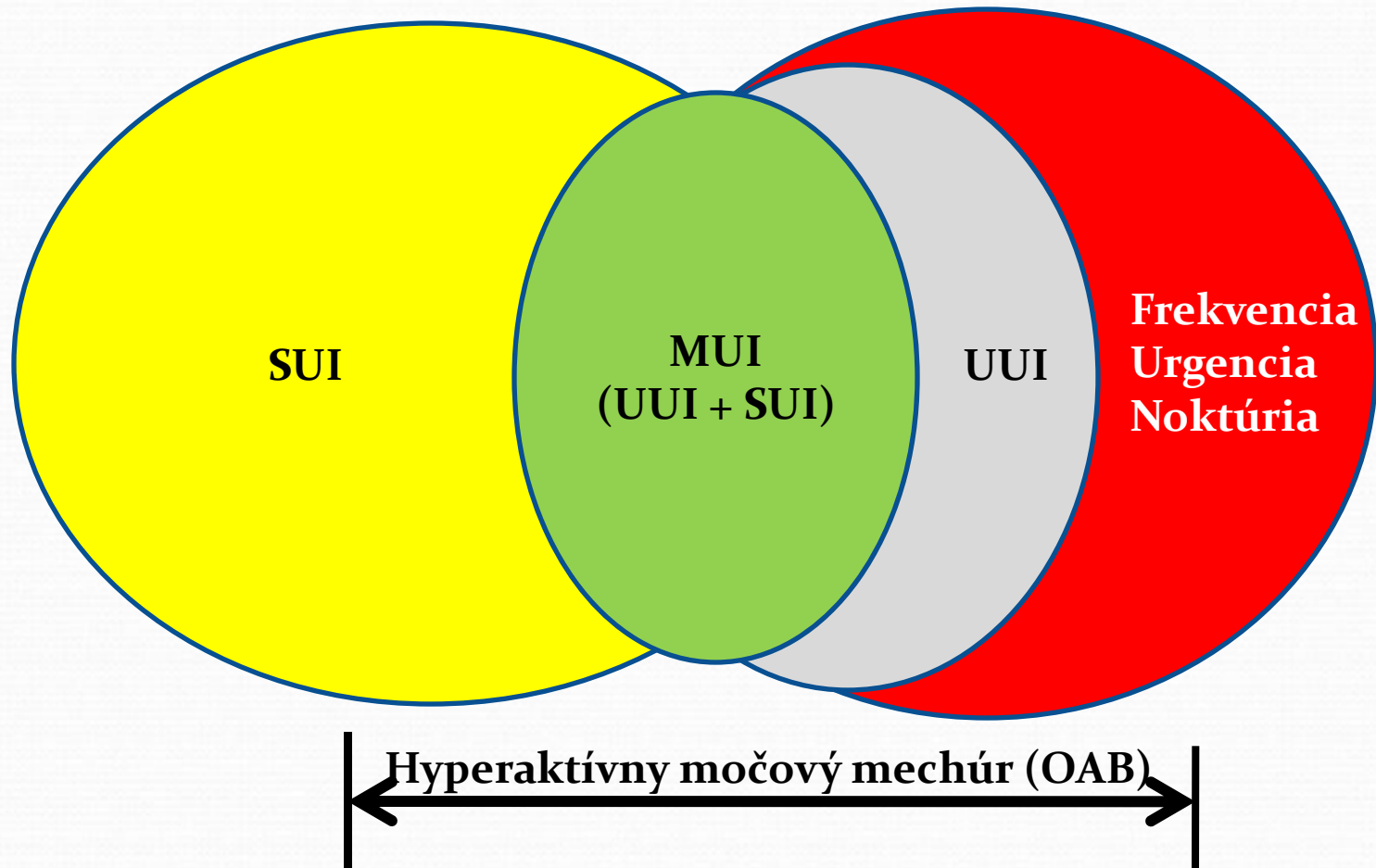
*Syndróm OAB; syndróm urgencie; syndróm urgencie – frekvencie *(Abrams, 2006)*

OAB syndróm: následnosť príznakov

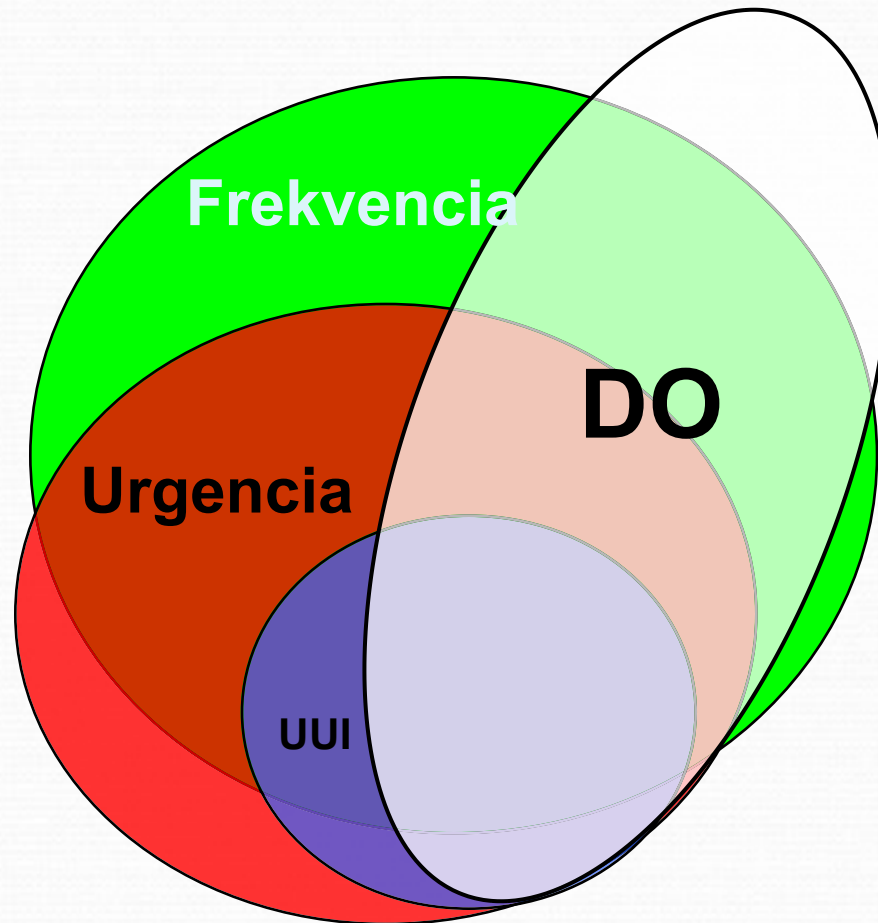
Epizódy urgencie znižujú interval medzi mikciami a výsledkom sú iné príznaky OAB

SPEKTRUM OAB

(Kreder; Dmochowski; 2007)

Overactive Bladder - OAB (symptomatic dg)

DO – mimovoľné (vôľou neovládateľné) kontrakcie detruzora v priebehu plnenia močového mechúra, ktoré môžu byť spontánne alebo vyprovokované (ICS, 2002)

*UUI – urge urinary incontinence
DO – detrusor overactivity*

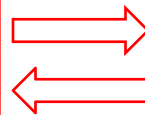
PATOFYZIOLÓGIA HYPERAKTIVITY DETRÚZORA A OAB

*znížená kapacita
CNS „spracovať“
aferentnú
informáciu*

*znížená
suprapontínna
inhibícia*

*zvýšená aferentná
aktivita*

*myogénna aktivita a
zvýšená citlivosť na uvoľnené
kontrakciu sprostredkujúce
mediátory prenosu*

Patofyziológia OAB

Zmena elektrických charakteristík detruzora

(abnormálne vedenie vzruchu, ↑excitabilita, ↑počet spojení medzi vláknami detruzora, ...)

Morfologické zmeny detruzora

(poškodenie spojení medzi myocyty, denervácia, ...)

Neuroplasticita *(poruchy uvoľňovania neurotransmiterov, ...)*

Ischemické zmeny detruzora súvisiace s vekom

(↑apoptóza myocytov a poškodenie nervových zakončení, ...)

Poškodenie centrálného prenosu nerv. vzruchov

(strata inhibície zo strany CNS, ...)

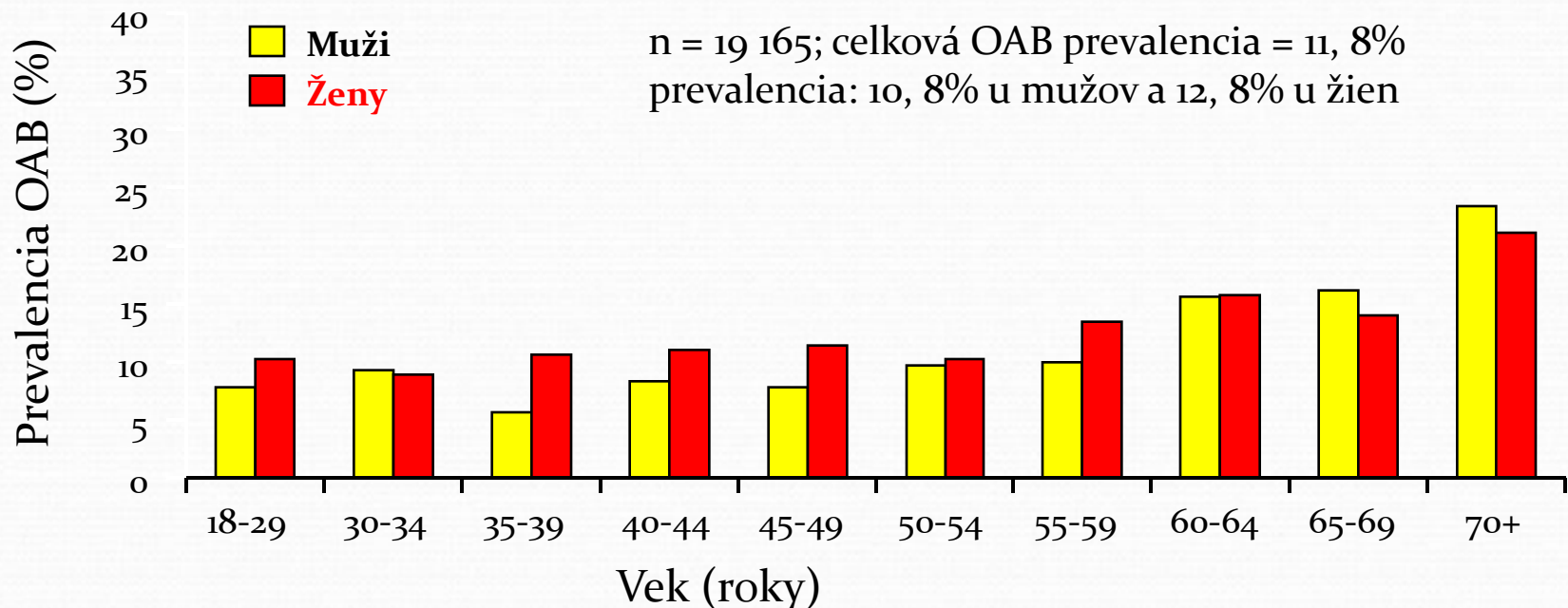
Porucha funkcie urotelu

(porucha funkcie senzorických nervových zakončení v podslizničnej vrstve močového mechúra, ...)

Iné

Prevalencia OAB príznakov je (temer) rovnaká u mužov a žien a zvyšuje sa s vekom

Údaje z EPIC štúdie (2005) vykonanej v Kanade, Taliansku, SRN, Švédsku a Veľkej Británii

- V samostatnej štúdii (V. B.) prirodzený priebeh OAB a SUI u žien ≥ 40 pri 3 ročnom sledovaní , „ťažkosť“ OAB sa zvyšovala progresívne so stúpajúcim vekom (najmä po 60. roku života)

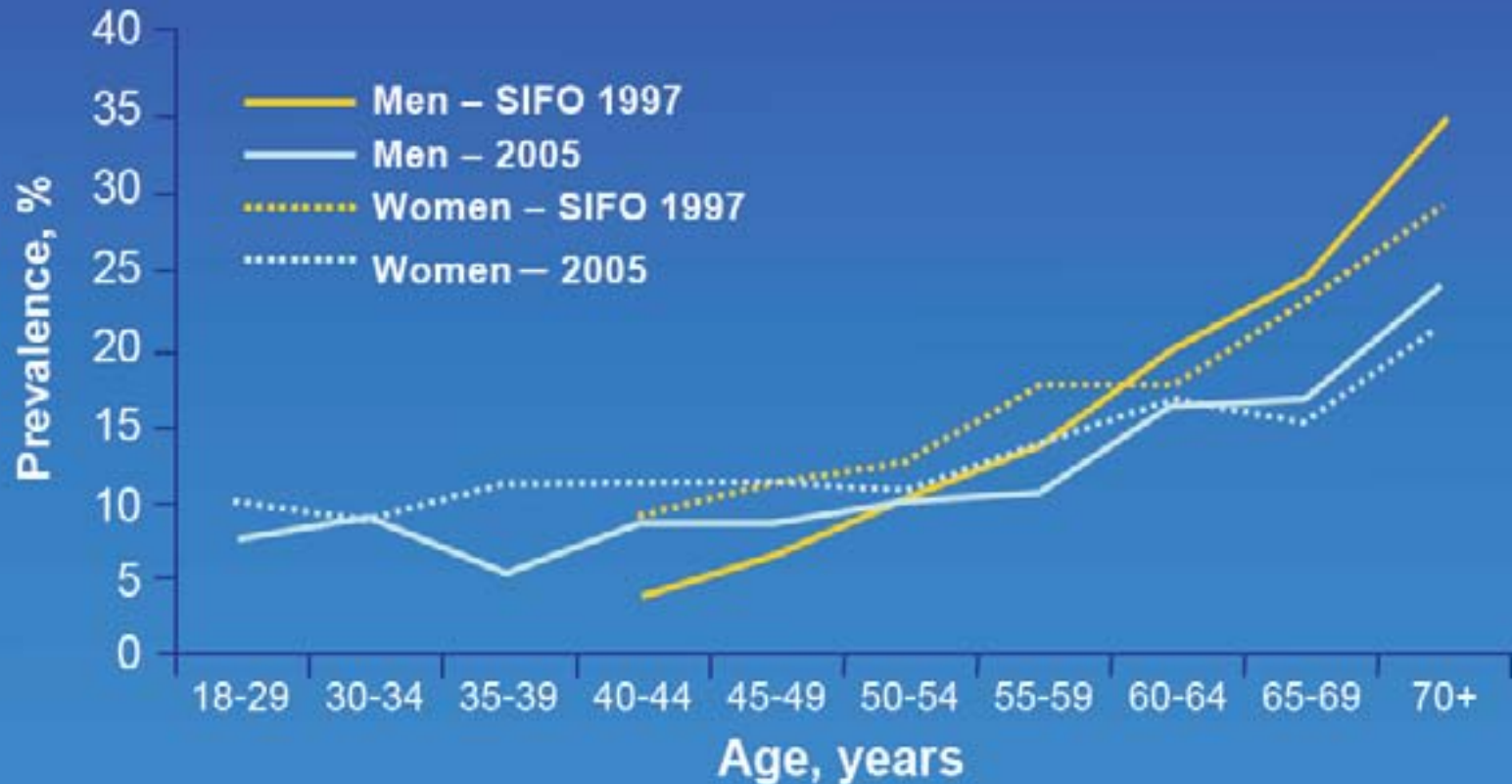
OAB = overactive bladder
SUI = stress urinary incontinence

Milsom I et al. *Eur Urol.* 2007;6(suppl):4-9
Donaldson MM et al. *Neurourol Urodyn.* 2006;25:709-716

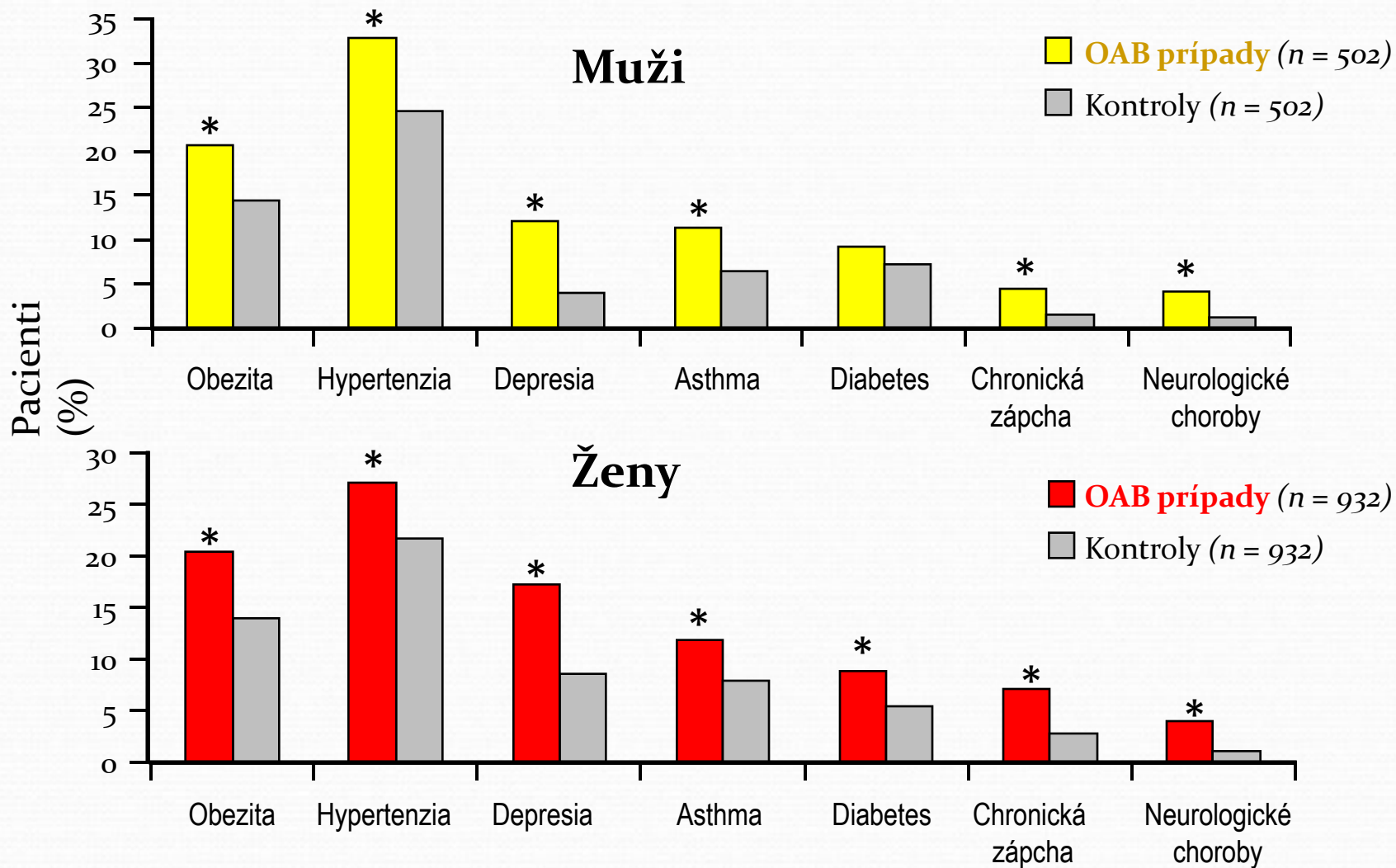

Prevalencia OAB podľa veku

(porovnanie údajov zo SIFO štúdie 1997 a EPIC štúdie 2005)

Súbežné choroby spojené s OAB: výsledky z EPIC štúdie

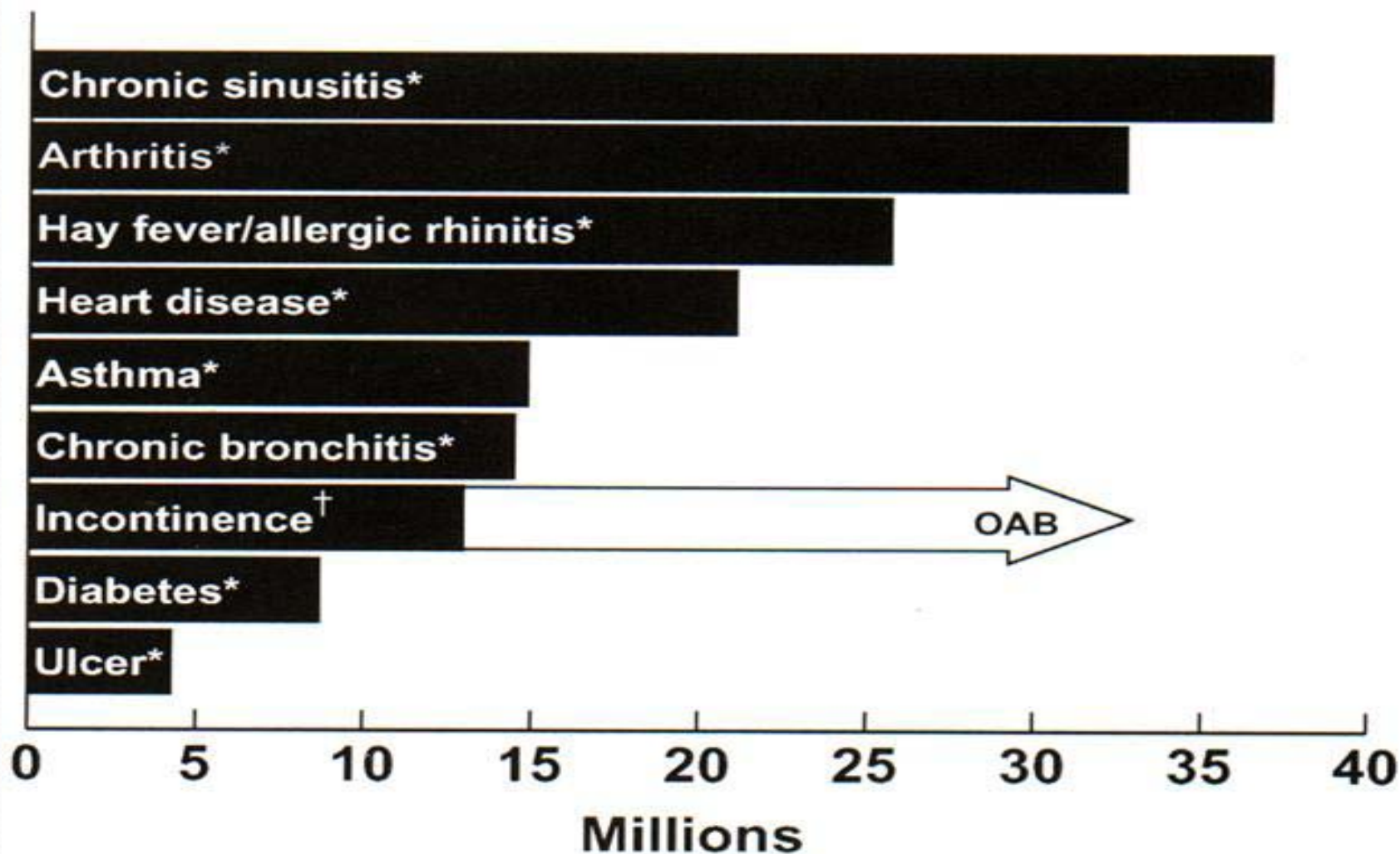
* $p \leq 0,05$ vs kontroly

Epidemiologické údaje o UI a OAB v SR*

- Signifikantný výskyt UI u dospeljej populácie (obe pohlavia): 26, 9% ¹
- Prevalencia UI u dospelých mužov: 15, 4% ¹
- Prevalencia UI u dospelých žien: 30, 9% ²
- **Urgentná UI u dospelých žien: 10, 2% ³**
- UI – neurogénny močový mechúr (obe pohlavia): 72, 7% ⁴
- UI významne ovplyvňuje kvalitu života postihnutých jedincov ^{1 2 3 4}
- **Epidemiologické údaje o OAB v slovenskej populácii chýbajú !!!**

* Odhadované údaje v slovenskej dospeljej populácii (> 18 r.)

Prevalencia bežných chronických ochorení v USA

Len veľmi málo pacientov s OAB sa podrobí liečbe

V Európe približne 49 miliónov ľudí starších ako 40 rokov trpí OAB

OAB – minimálna diagnostika

Anamnéza, využitie špecifických dotazníkov
(LUTS, iné vážne ochorenia, hybnosť, pitný režim, diétne návyky, užívanie liekov,...)

Denník močenia (kontinuálny záznam počas 3 - 5 dní)

Fyzikálne vyšetrenie

(brucha, perineum, per rectum, a per vaginam, neurologický deficit)

Vyšetrenie moču (IMC, hematúria)

Uroflowmetria (vylúčiť obštrukciu krčka močového mechúra)

Meranie postmikčného rezidua (pomocou USG)

Základné vyšetrenie obličiek a horných močových ciest (USG, kreatinín v sére)

FREQUENCY / VOLUME CHART

Name: _____ Record Number: _____

Date of Start: _____

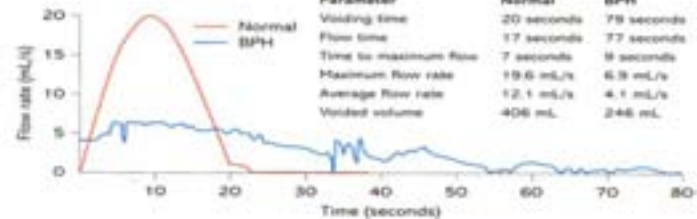
Time in 15 min	Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
00:00 - 01:00							
01:00 - 02:00							
02:00 - 03:00							
03:00 - 04:00							
04:00 - 05:00							
05:00 - 06:00							
06:00 - 07:00							
07:00 - 08:00							
08:00 - 09:00							
09:00 - 10:00							
10:00 - 11:00							
11:00 - 12:00							
12:00 - 13:00							
13:00 - 14:00							
14:00 - 15:00							
15:00 - 16:00							
16:00 - 17:00							
17:00 - 18:00							
18:00 - 19:00							
19:00 - 20:00							
20:00 - 21:00							
21:00 - 22:00							
22:00 - 23:00							
23:00 - 24:00							
24:00 - 00:00							
Voiding							
Retention							

Color Doppler shows a low "jet" velocity. Some instances of white passed to the "jet" shows reverse flow completed what is seen.

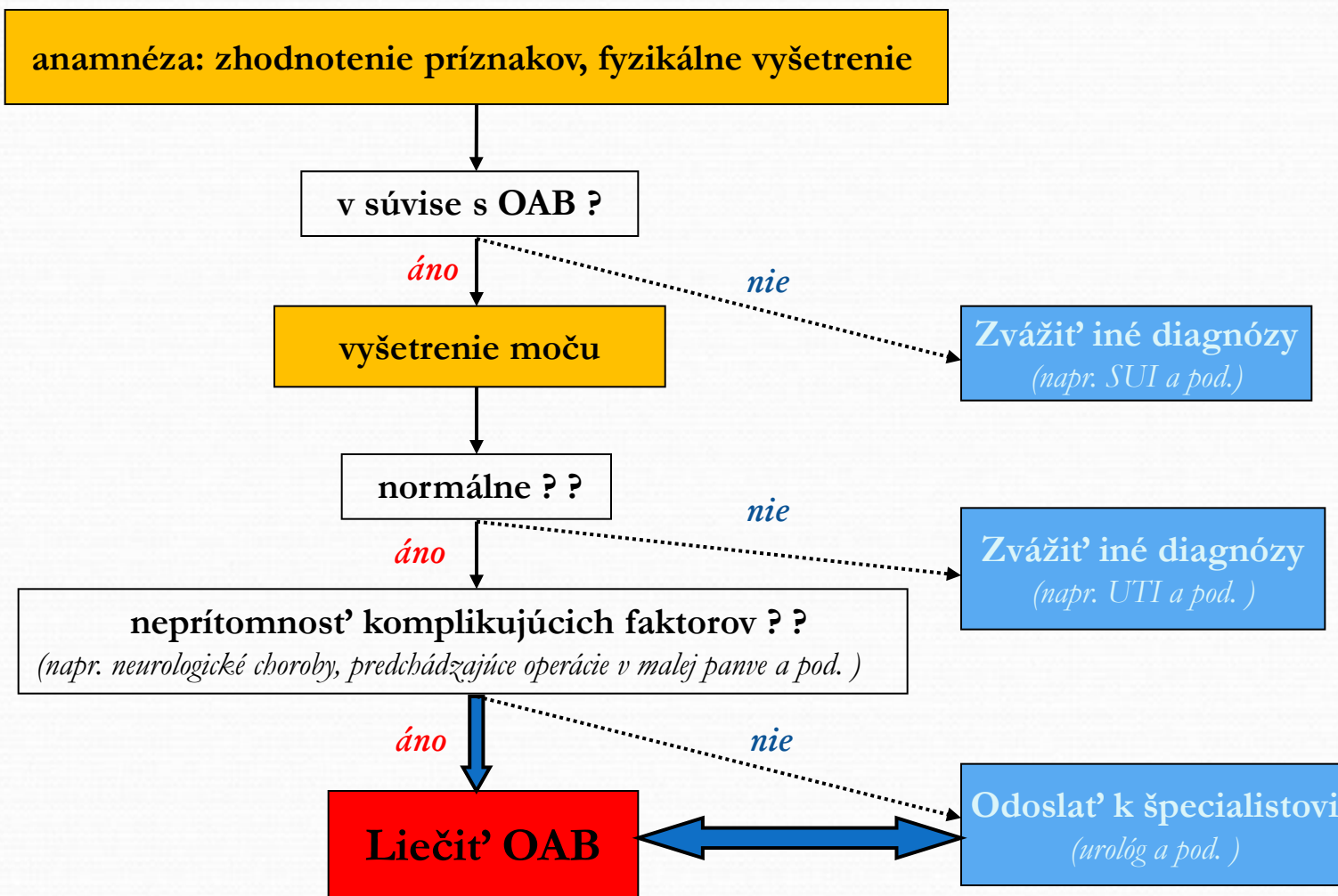

Uroflowmetria u muža

BPH -
Benigna
Prostatická
Hypertrofia

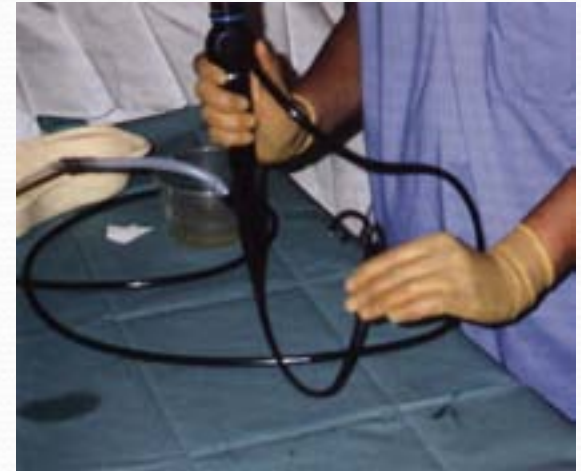
Jednoduchý algoritmus zhodnotenia OAB

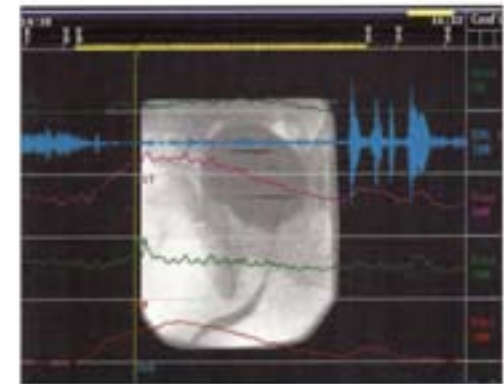

OAB – diferenciálna diagnostika

- **Endoskopické vyšetrenie dolných močových ciest**
(*vylúčiť resp. potvrdiť cystolitiázu, cudzie teleso, nádor/ divertikul močového mechúra, ...*)

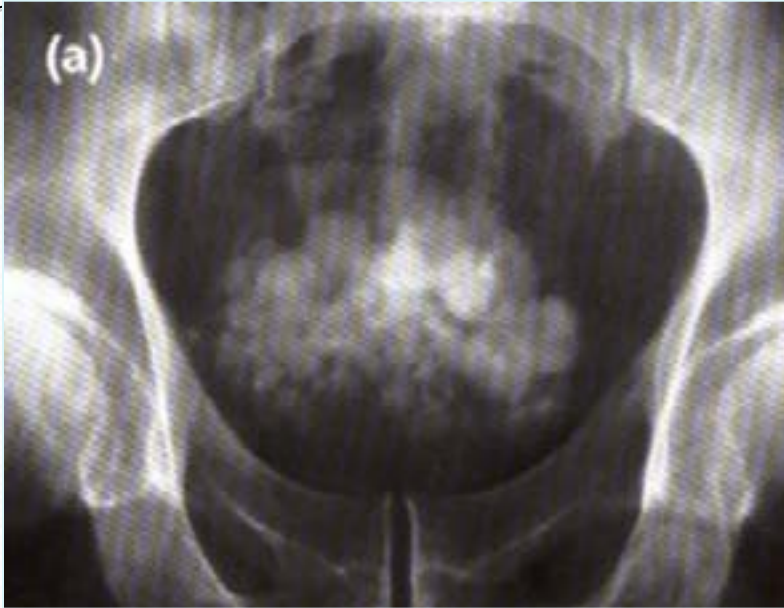
- **Urodynamické vyšetrenie**
(*plniaca a mikčná cystometria, profilometria uretry resp. leak point pressure, tlakovo-prietokové štúdie, ...*)

A videourodynamic study in a patient with prostatic outflow obstruction. The study shows the attenuated prostatic urethra (pink) with raised pressure (green) and low flow.

Dg aj dif. dg prispôsobené na individuálneho (staršieho) pacienta
Dg aj dif dg postup: najmenej invazívny → najinvazívnejší

Možné následky obštrukcie krčka mechúra (BOO)

Rtg natív: cystolitiáza

Konkrement m.m.

Cystografia: divertikul m.m.

Princípy liečby OAB

- ↓ urgencie
- ↓ epizód úniku moču
- ↓ frekvenciu mikcií
- ↑ objem vymočeného moču
  - ▶ ▶ ▶ zlepšenie (úľava) príznakov
  - ▶ ▶ zlepšenie QoL
  - ▶ zníženie nákladov

Liečebné možnosti

u pacientov s OAB

- **Konzervatívna liečba**

(zásahy do životosprávy, tréning močového mechúra, cvičenie svalstva panvového dna, ...)

- **Farmakoterapia**

(+ intravezikálna liečba)

- **Neuromodulácia**

- **Chirurgické spôsoby liečby**

Konzervatívna liečba OAB

vo vlastnom slova zmysle

- **Zásahy do životosprávy***

(↓ príjmu kofeínu, čaju, kokakoly, ↓ nadmerného príjmu tekutín /s CO₂/, liečba zápchy, ↓ fajčenia, pravidelná mikcia, ...)

- **Fyzikálna liečba** (PFMT, elektrické stimulácie, ...)

- **Behaviorálne stratégie**

(*aktívne*: tréning m. m.; *pasívne*: (na)časované močenie, tréning návyku močiť, ...)

- **Inkontinentné pomôcky** (pri UUI)

!!! Chýbajú dlhodobé RCTs o efektivite !!!

*Odporúčaná minimálna fyzická aktivita miernej intenzity: ≥ 30 min./ deň/ ≥ 5 dní/ týždeň
Spojenie medzi „zdravým životným štýlom“ a „zdravím“ mechúra **u ľudí ≥ 65 r.** potrebuje ďalšie preskúmanie

(Wan, 2005)

Obstipácia môže negatívne ovplyvniť mikčné príznaky u pacienta

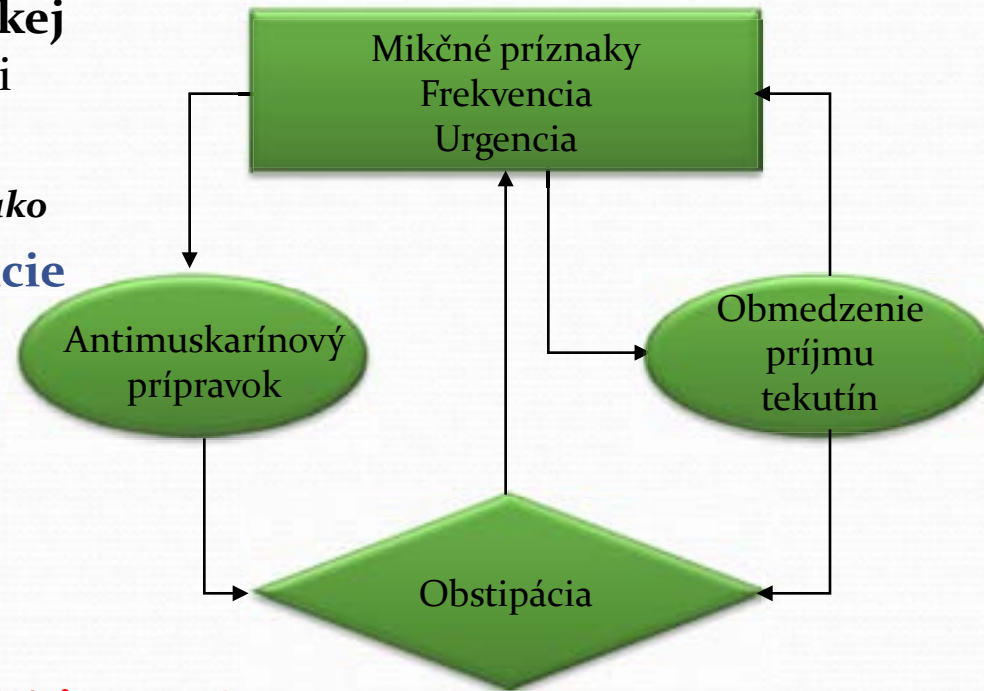
Obstipácia môže zhoršiť príznaky OAB

zhoršenie LUTS v dôsledku anatomickej obštrukcie z tuhej stolice v dolnej časti hrubého čreva, alebo v rekte

Pacienti s urologickými ťažkosťami (ako napr. OAB) majú **zvýšené riziko obstipácie**

v dôsledku:

- vedomého zníženia príjmu tekutín
- medikácie (liekov), ktoré môžu vyvolať zápchu

Liečba obstipácie môže zlepšiť LUTS

Incidenciu obstipácie je potrebné vziať do úvahy pri výbere antimuskarinika/najmä u starších jedincov s OAB

Anticholinergiká

(antagonisti muskarínových receptorov)

- V RCTs boli **signifikantne** (o 44 – 77%) **účinnnejšie** ako placebo
(Höffner, 2003)
- **Nevýhoda:**
vysoká (14 – 70%) incidencia vedľajších účinkov
(sucho v ústach, zápcha, „zastreté videnie“ z porúch akomodácie, tachykardia, ...)
(Michel, 2003)

Anticholinergická liečba OAB príznakov u starších ľudí je klinicky rovnako efektívna ako u mladších jedincov

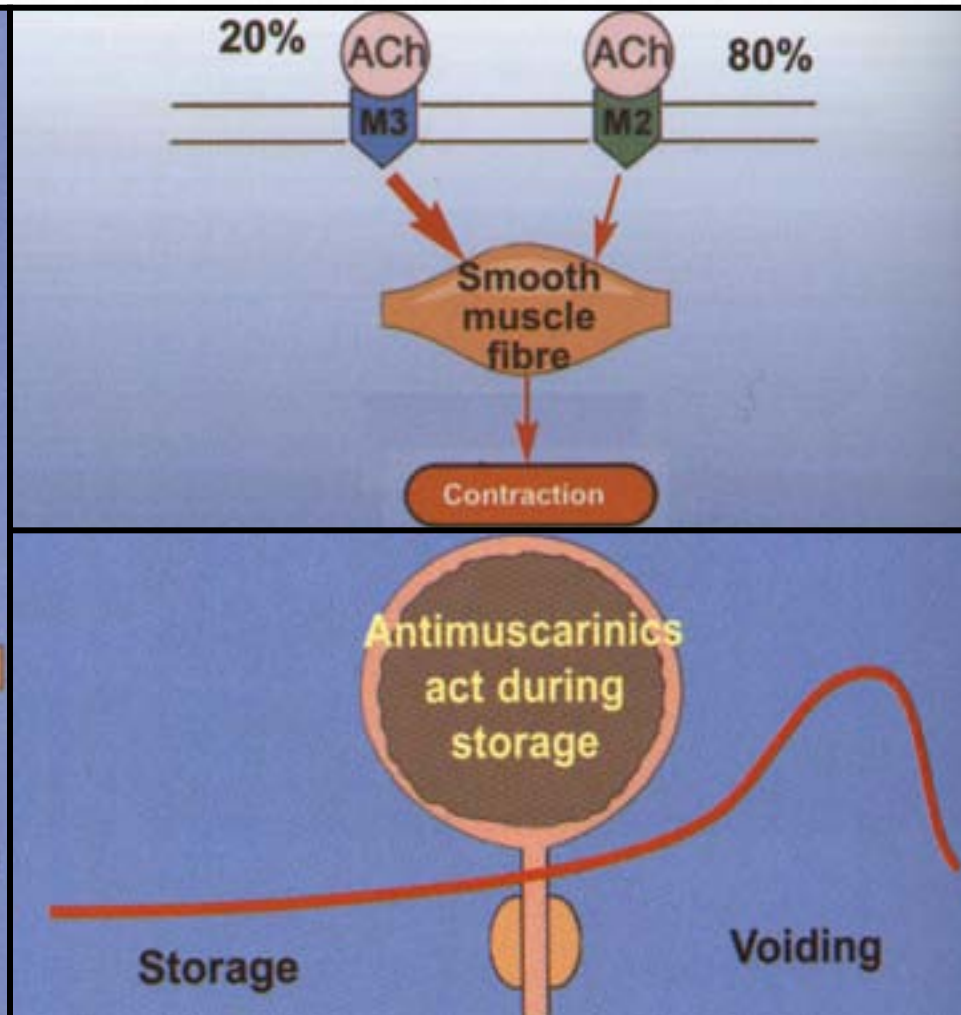
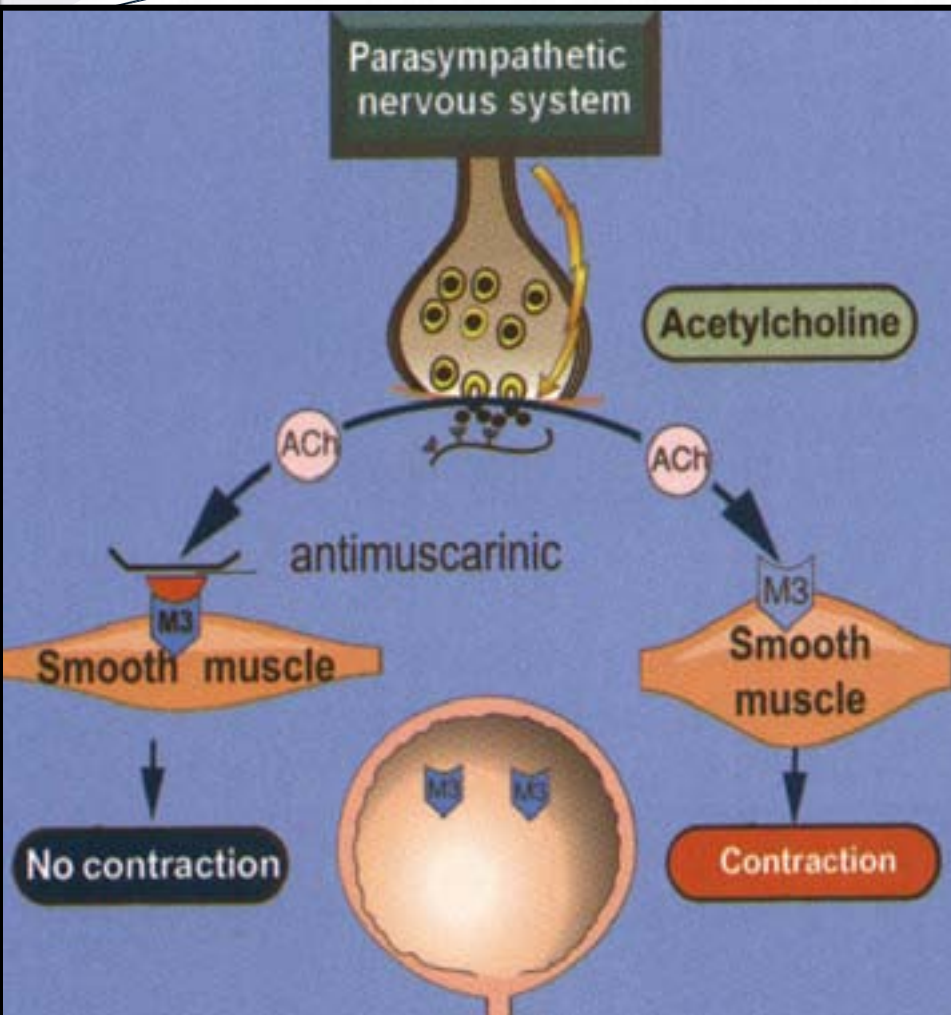
(Foote, 2005)

Zdá sa, že vedľajšie účinky antimuskariník sú častejšie a vyššej intenzity u starších (≥ 65 r.) jedincov v porovnaní s mladšími

(O'Donnell, 2006)

MECHANIZMUS ÚČINKU ANTICHOLINERGÍK

V močovom mechúri prevládajú M2 (80%) a M3 (20%) receptory
Kontrakcia svalstva detruzora je primárne sprostredkovaná stimuláciou M receptorov acetylcholínom
M receptory môžu byť blokováné antimuskarinikami, ktoré účinkujú najmä počas uskladňovacej fázy

Medikamentózna liečba OAB

(4th consultation on incontinence, Paríž, 2008)

liek	úroveň dôkazu	odporúčanie
Tolterodín	1 (vysoká)	A (vysoké)
Trospium	1	A
Darifenacín	1	A
Solifenacín	1	A
Oxybutynín	1	A
Propiverín	1	A
Fesoterodín	1	A
Alfablokátory	3	C
Imipramín	3	C
Capsaicín	2	C
Resiniferatoxín	2	C
Botulinum toxín A (neurogénny)	2	A
Desmopresín	2 (1* pri polyúrii/noctúrii)	C (A* pri polyúrii/noctúrii)

Antimuskariniká bežne dostupné pre liečbu OAB/ UUI (I)

LIEK	DÁVKA	VÝHODY
oxybutynín IR (DITROPAN)	5 mg 3 (4) x denne	↓ cena
oxybutynín ER (DITROPAN XL)	5 – 30 mg/ deň	dávkovanie (1x denne)
oxybutynín transdermálny (OXYTROL, KENTERA)	3, 9 mg/ 24 hod. (1 náplast' 2 x týždenne)	↓ „suchých úst“ forma náplaste
propiverín (MICTONORM, MICTONETEN)	15 mg 2 (3) x denne	↓ cena
tropium chlorid (SPASMEX, SANCTURA)	15 mg 3 x denne (20 mg 2 x denne)	neprechádza cez CNS bariéru

Antimuskariniká bežne dostupné pre liečbu OAB/ UUI (II)

LIEK	DÁVKA	VÝHODY
tolterodín IR (DETROL, DETRUSITOL)	2 mg 2 x denne	vyrovnaná selektivita (M ₂ / M ₃) ↓ „suchých úst“
tolterodín ER (DETROL LA)	4 mg/ deň	vyrovnaná selektivita (M ₂ / M ₃) ↓ „suchých úst“
solifenacín (VESICARE)	5 – 10 mg/ deň	mechúrová selektivita ↓ „suchých úst“
darifenacín (ENABLEX)	7, 5 – 15 mg/ deň	M ₃ selektivita ↓ „suchých úst“
fesoterodín (TOVIAZ)	4 – 8 mg/ deň	M ₃ selektivita ↓ „suchých úst“

PREČO VZNIKAJÚ VEDĽAJŠIE ÚČINKY PO ANTIMUSKARINIKÁCH ???

Zatiaľ:

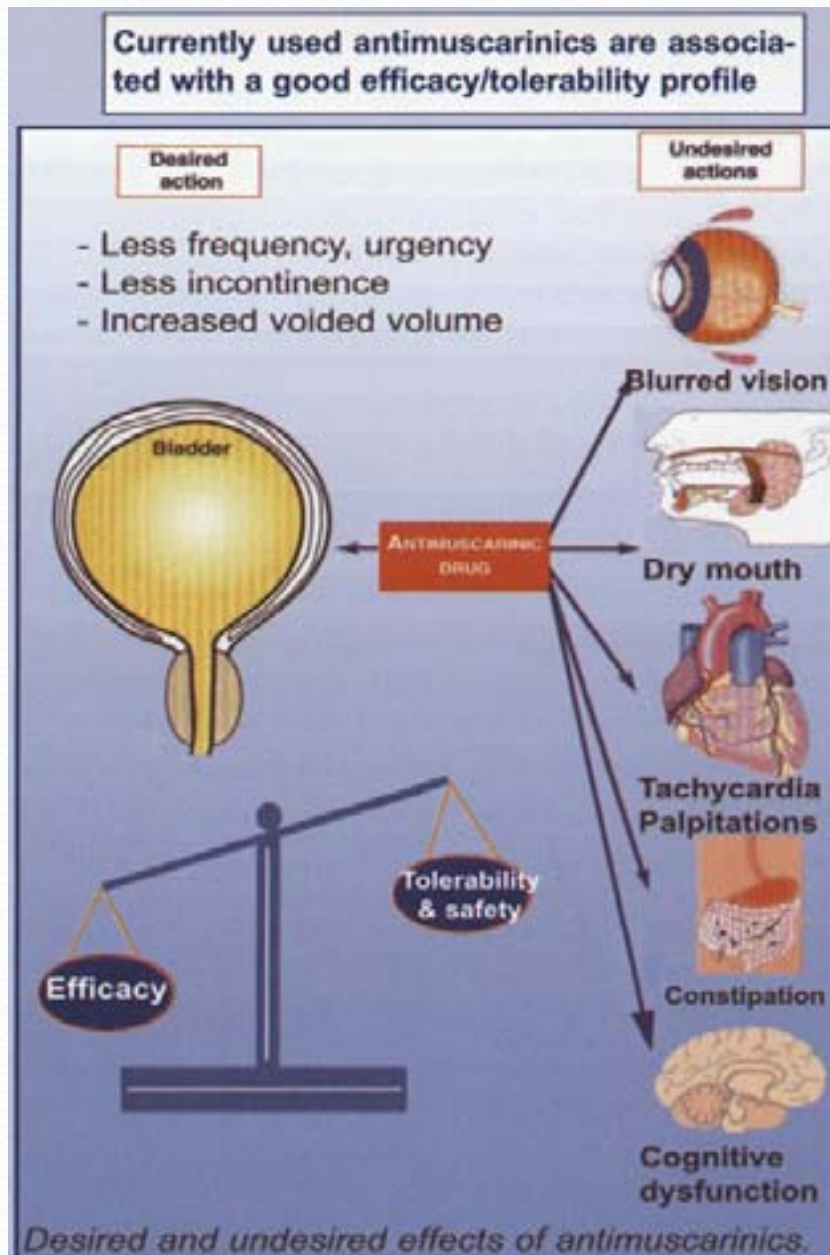
u ľudí je dokázaných 5 rôznych M receptorov (M1 – M5) v rôznych orgánoch a aktivácia/ blokovanie týchto receptorov môže spôsobiť rôzne aj neželané účinky

Možné vedľajšie účinky AMR:

M3 => *suché ústa, obštipácia, rozmazané/ neostré videnie*

M1 => *kognitívna dysfunkcia, poruchy pozornosti/ pamäti*

M2 => *kardiovaskulárne účinky, palpitácie, tachykardia*

M1

mozog, slinné žľazy, symp. gangliá
- kognitívne funkcie

M2

srdce, zadný mozog, hladké svalstvo
zníženie tepovej frekvencie srdca

M3

hladké svalstvo, slinné žľazy, oči
- kontrakcia hladkého svalstva,
- sekrécia slín

M4

mozog
- funkcia ?

M5

mozog, oči
- funkcia ?

M6 ?

Vedľajšie účinky najčastejšie používaných antimuskariník

LIEK	Suché ústa	Obstipácia	(C)NS	Iné
Oxybutynín tbl.	61% (5-30 mg)	13%	Somnolencia 12% Závrate 6%	
Oxybutynín transdermálny	4, 1 – 9, 6%	3, 3%	Somnolencia 1- 2%	Kožné prejavy 14%
Tolterodín LA	23%	6%	Somnolencia 3% Závrate 2%	
Tropium chlorid	20, 1%	9, 6%	Srdcové obtiaže 4, 2%	
Darifenacín	20, 2 – 35, 3% (7,5-15 mg)	14, 8 – 21, 3% (7,5-15 mg)	Závrate 0, 9-2, 1% (7,5-15 mg)	
Solifenacín	10 – 17% (5-15 mg)	5 – 8% (5-10 mg)	Závrate 2% (5-10 mg)	

Prevalencia OAB je rovnaká u oboch pohlaví

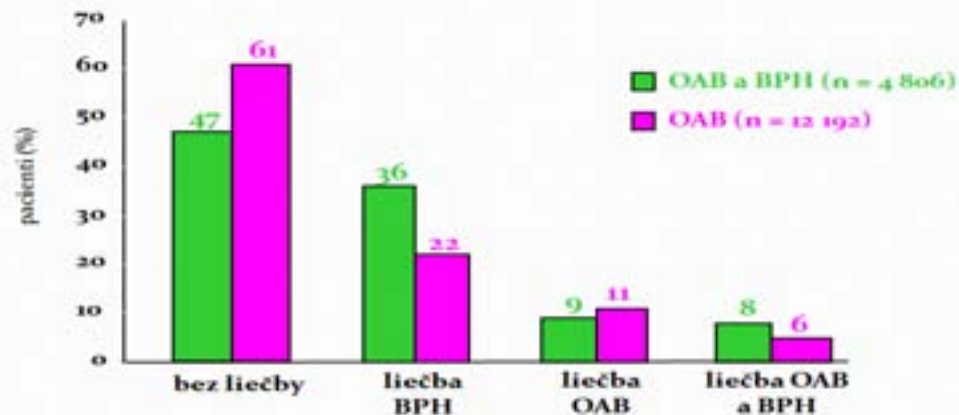

Ženy sú častejšie liečené na OAB ako muži

pomer ženy : muži = 4:1

OAB u mužov je zväčša diagnostikovaný a liečený ako BPH

Príznaky OAB sú u mužov aj žien rovnaké; odlišná je anatómia dolných močových ciest
LUTS u mužov sú vnímané ako príznaky súvisiace s prostatou

Journal of Urology, 173 (2005)

Kombinácie anticholinergických liekov môžu viesť ku nežiadúcim účinkom v CNS + kognitívne funkcie sú signifikantne zhoršené u pacientov (> 60 r.) užívajúcich antimuskariniká z iných príčin ako OAB.

(Chancellor, 2008)

Pacienti s nižším vzdelaním (a ↓IQ) majú viac CNS vedľajších účinkov po antimuskarínovej liečbe ako ľudia s vyšším vzdelaním

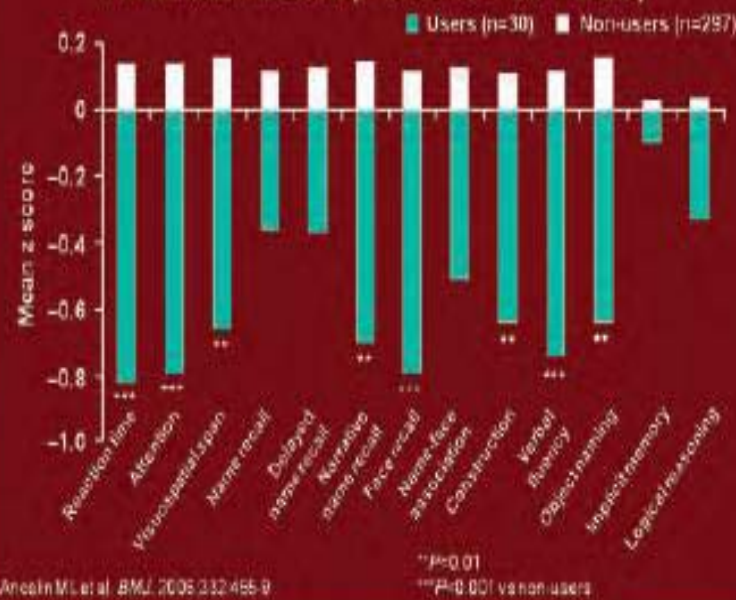
(Kay, 2008; Ancelin, 2006)

Niektoré lieky s antimuskarínovými vlastnosťami

■ Atropine	■ Doxepin	■ Scopolamine	■ Fluphenazine
■ Dicyclomine	■ Dosulepin	■ Hydroxyzine	■ Haloperidol
■ Benztropin	■ Lofepramine	■ Promazine	■ Sulpiride
■ Biperidine	■ Maprotiline	■ Pheniramine	■ Disopyramide
■ Methixine	■ Mianserin	■ Chlorpheniramine	■ Quinidine
■ Procyclidine	■ Mirtazepine	■ Promethazine	■ Procainamide
■ Amitriptyline	■ Nortriptyline	■ Chlorpromazine	■ Tocainide
■ Imipramine	■ Protriptyline	■ Clozapine	■ Pimozide
■ Clomipramine	■ Trimipramine	■ Droperidol	■ Prochlorperazine
■ Desipramine	■ Cyclizine	■ Flupenthixol	

Starší ľudia väčšinou užívajú niekoľko druhov liekov pre sprievodné choroby

Cognitive Performance Is Significantly Poorer Among CNS-Active Anticholinergic Drug Users Than Non-Users (Patients >60 Years)

Optimalizácia anticholinergickej liečby OAB

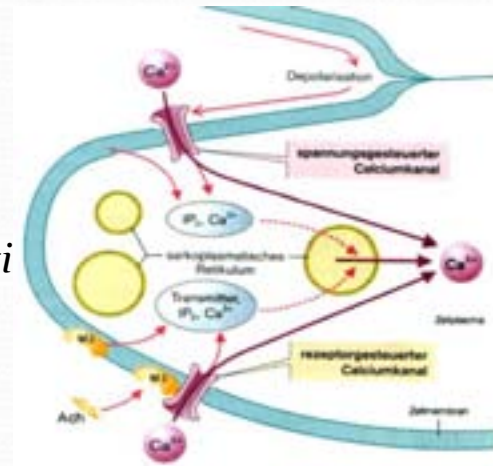
- **AMR** s vhodne zmenenou farmakokinetikou (*retardované formy => lepšia znášateľnosť*)
- Iná cesta aplikácie AMR (*intravezikálne, transdermálne*) => dostatočný efekt, ↓ vedľ. účinkov
- Kombinovaná liečba (*behavioriálna + medikamentózna*)
- Nové poznatky o *nervovej regulácii dolných močových ciest a o ďalších receptoroch*

Iná perorálna farmakoterapia OAB

- úroveň klin. dôkazu a stupeň odporúčania **nie** sú dostatočné v porovnaní s AMR

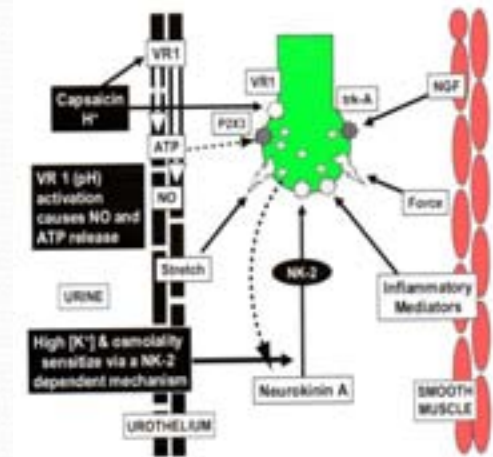
α adrenergých receptorov, blokátory Ca kanálov, kanálov, tricyklické antidepresíva, flavoxát, ...)

(antagonisti „otvárači“ K

- je len v rámci experimentálnych štúdií

(agonisti beta adrenergých receptorov, antagonisti tachykinínových receptorov, GABA agonisti, agonisti dopamínových receptorov, ...)

Intravezikálne instilácie v liečbe OAB

► **Antimuskariniká** (*oxybutynín, trospium, ...*)

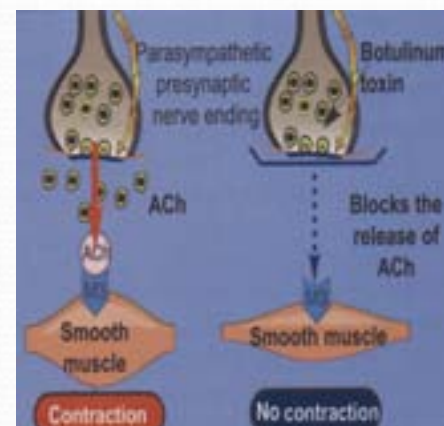
► **Agonisti vaniloidných receptorov**

(*kapsaicín, resiniferatoxín, ...*)

=> => dlhotrvajúca „desenzibilácia“ C vlákien/
potlačenie patologickej aferentnej nervovej signalizácie,
ktorá je príčinou DO

► **Botulinum toxín**

(*Skúšaný v početných randomizovaných klinických štúdiách;
zatiaľ bez „oficiálnej licencie“ pre NDO/ IDO*)

Výsledky elektrickej stimulácie sú „ťažšie predpovedateľné“ u staršej generácie (O'Donnell, 2007)

SANS: n. tibialis post.

signifikantné zlepšenie OAB príznakov u 40 - 60% pacientov, nedostatok kvalitných RCT, nie sú prognostické faktory predpovedajúce efekt (úspech) liečby, potreba udržiavacej (trvalej) liečby

2005 - 2006)

(Abrams,

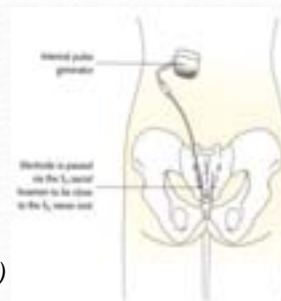

Sakrálna neuromodulácia

Podmienka: neporušené sakrálné korene, efekt: u 66, 6% pacientov s OAB a u 50% pacientov s chronickou retenciou moču, 80% pacientov má > 50% zlepšenie príznakov (najmä úniku moču), stabilné výsledky aj po 5 rokoch

ale: UUI zlepšená u 65% pac. < 55 r. vs len 37% > 55 r.

(Edlund, 2005)

Stimulácia n. pudendus: BION®

n. pudendus je distálna vetva S2, S3 a S4 zvýšená aferentná stimulácia cez korene sakrálnych nervov, bezpečná/ účinná, minimálne invazívna

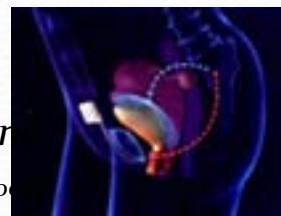
(Buller, 2007)

Miniaturu™-I systém

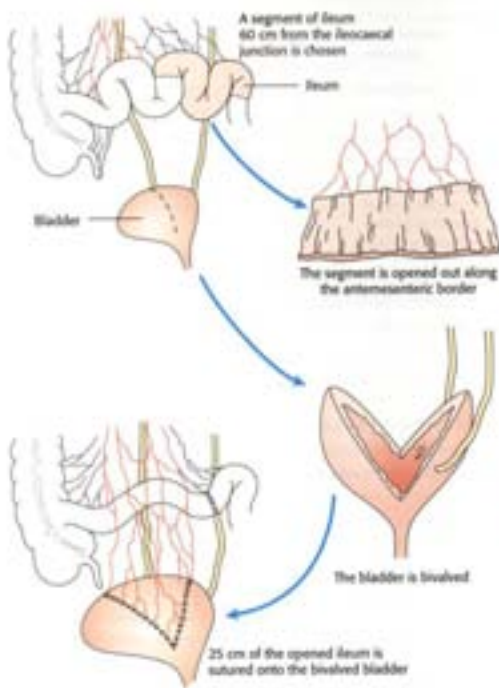
intermitentná stimulácia močového sfinktera/panvového dna, aktivácia aferentných sensorických dráh vyústi do inhibície mikčného reflexu, minimálne invazívny, ambulantná metóda, 40 min. v lokálnej anestézii, **ďalšie štúdie potrebné**

(Bosch, 20

Chirurgická liečba hyperaktívneho močového mechúra

Augmentačná cystoplastika

Indikácie:

Konzervatívne nevládnuteľné „dlhodobé ťažké“ príznaky OAB
Je to posledná možnosť voľby !!!

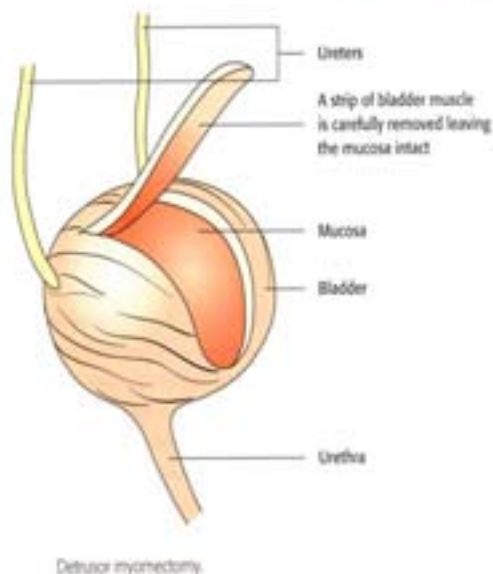
58% efektívnosť (Abrams, 2005)

Komplikácie:

- potreba čistej **intermitentnej autokatetrizácie** u 15 - 85% pacientov
- recidivujúca IMC (30%)
- trvalá tvorba hlienu
- **dysfunkcia močového mechúra (10%)**
- riziko **metabolickej acidózy**
- riziko tvorby **konkrementov**
- **celoživotná dispenzarizácia**

Autoaugmentácia

(detrúzoromyektómia)

Excízia časti svalstva detrúzora s ponechaním sliznice (urotelu)

=> [intravezikálneho tlaku

Kandidáti: pacienti s „ťažkými dlhotrvajúcimi“ príznakmi OAB, ktorí

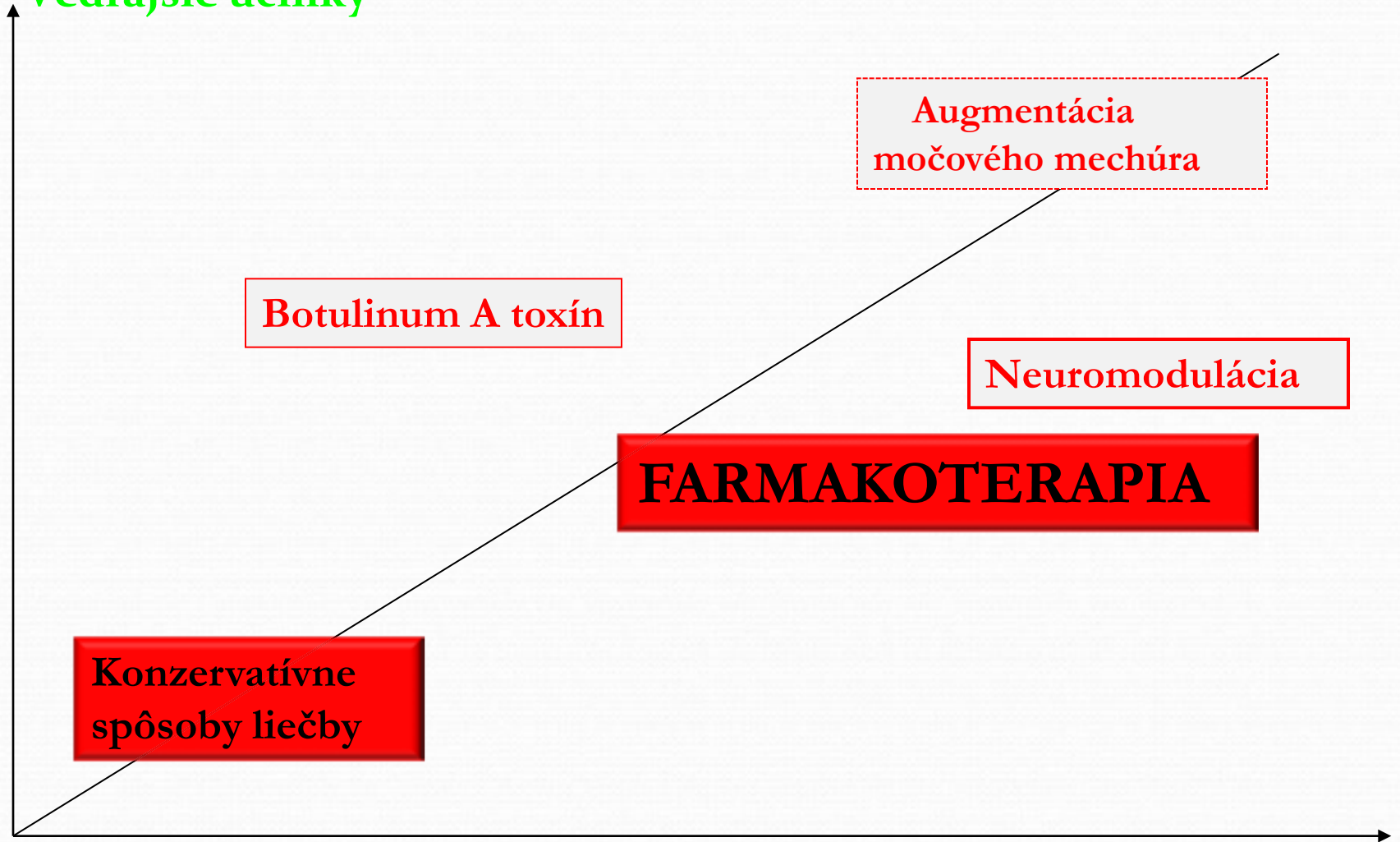
nereagujú na konzervatívnu liečbu
Posledná možnosť voľby !!!

Efekt: 50% po 7 rokoch (ale len v jednej štúdii) (Abrams, 2005)
Preoperačná fibróza => **limitované: zvýšenie kapacity mechúra/ trvanlivosť efektu liečby**

Liečba OAB/ DO

Vedľajšie účinky

Účinnosť

ZÁVERY (I)

OAB je syndróm, komplex príznakov: urgencia a frekvencia (buď denná, alebo nočná) s/ alebo bez úniku moču

OAB sa často delí na OAB bez úniku moču = OAB „dry“ a OAB spojený s únikom moču = OAB „wet“

Zdá sa, že OAB „dry“ sa vyskytuje častejšie v porovnaní s OAB „wet“

OAB postihuje o niečo častejšie ženy (najmä OAB „wet“) ako mužov

OAB zrejme **súvisí s viacerými, inými chorobnými stavmi**

Je pravdepodobné, že OAB súvisí s mikčnými problémami prítomnými v detskom veku

ZÁVERY (II)

Medikamentózna a behaviorálna liečba OAB sú liečbou 1. voľby

Anticholinergiká (AMR) = „zlatý štandard“ th OAB; *dobrá účinnosť*; limitácia pre *vedľ. účinky*

Na začatie neinvazívnej (medikamentóznej) liečby OAB je potrebné splniť **minimálne diagnostické požiadavky**

Invazívne spôsoby liečby OAB sú rezervované pre pacientov po opakovanom zlyhaní menej invazívnej terapie

ZÁVERY (III)

- **Vedľajšie účinky** medikamentózneho terapie sú oveľa **častejšie** u **starších** jedincov (*vekom podmienené zmeny vo farmakokinetike, polyfarmácia, ..*)
- U staršej populácie je **zvýšené riziko poškodenia kognitívnych funkcií** v dôsledku medikamentózneho liečby OAB a úniku moču (*anticholinergiká*)
- Začiatočná dávka liečiva by mala byť čo najnižšia, ďalšia medikácia podľa účinnosti a tolerability

ZÁVERY ^(IV)

- OAB má významný sociálne ekonomický dopad na celú spoločnosť
a pritom:
- Veľa jedincov postihnutých OAB nevyhľadá odbornú pomoc !!

ĎAKUJEM ZA POZORNOST!

Overactive Bladder

- Frequency
- Urgency
- Nocturia
- Urge incontinence
- Nocturnal enuresis

Mixed

Stress incontinence

UI with increased
intra- abdominal
pressure

Other

- TCCB
- Inflammatory
- Fistula

INKONTINENCIA MOČU

možnosti prevencie a liečby

MUDr. Ľubomír Lachváč, PhD

Urologická klinika LF UPJŠ Košice

Bojnice 16.10.2009

Motto:

Niet temer iného symptómu, ktorý by ponižoval a zúbožoval viac ako **inkontinencia moču**.

Nevyhnutne prináša so sebou v ktoromkoľvek období po včasnom detstve pocit zahanbenia, zápach, bezútešnosť, zapudenie spoločnosťou. Je ťažké takých navštevovať a mať rád.

J. P. Blandy

Funkcia dolných močových ciest

**Uskladňovanie
moču**

stabilný a poddajný mechúr
uzavretá moč.rúra

KONTINENCIA

V POKOJI
PRI ZVÝŠENÍ BRUŠ. TLAKU
V SPÁNKU

**Vyprázdňovanie
moču**

kontrakcia svalu mechúra
otvorená moč.rúra

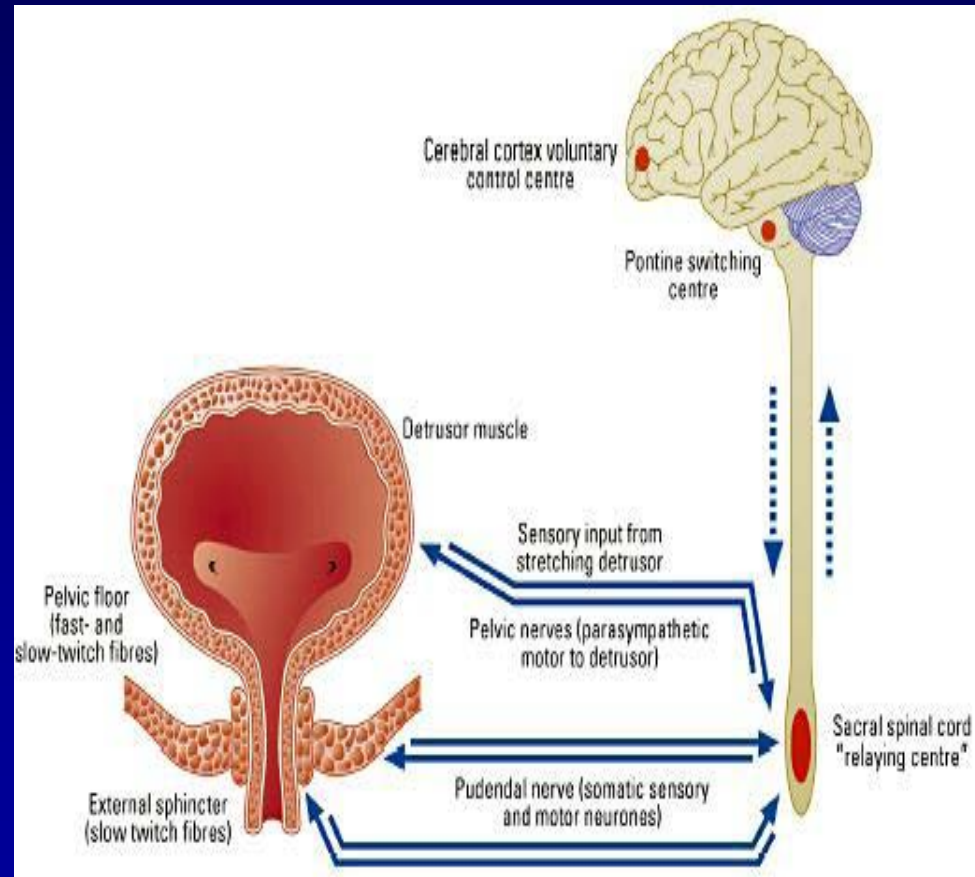
MIKCIA

KOMPLETNE
V INTERVALOCH
VÔĽOVÉ OVLÁDANIE

Kontinencia je výsledkom koordinovanej činnosti:

- Centrálnej a periférnej inervácie
- Svalových štruktúr dolných močových ciest (moč. mechúr a zvierač)
- **U žien** aj fixnej polohy oblasti hrdla mechúra a močovej rúry (väzivá, predná stena pošvy)

Definícia inkontinencie moču (IM)

(International Continence Society, 2002)

**Akýkoľvek samovoľný (nedobrovoľný) únik
moču**

Inkontinencia je symptóm, nie choroba

**Problém: medicínsky
spoločenský
ekonomický**

Dôsledky IM:

1. medicínske a psychosociálne

- **signifikantne vyššia chorobnosť**
- **zníženie kvality života**
- **strata sebadôvery, sebaúcty a motivácie**
- **spoločenská izolácia**

2. ekonomické

- **vysoké náklady na liečbu resp. ošetrovanie**

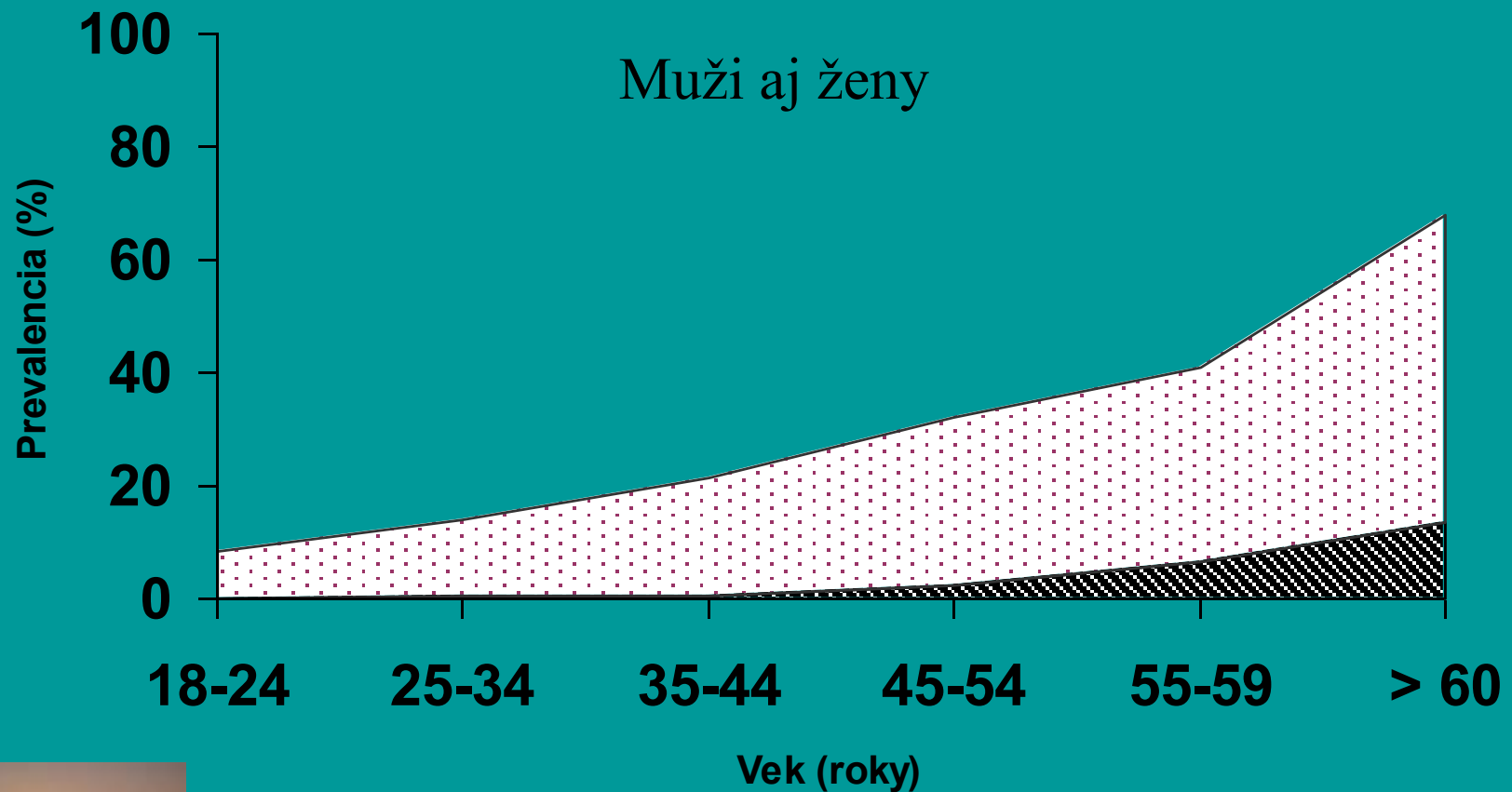

Porovnanie prevalencie IM s inými chronickými ochoreniami

IM na Slovensku

(Dubravický et al., Urológia, 2002)

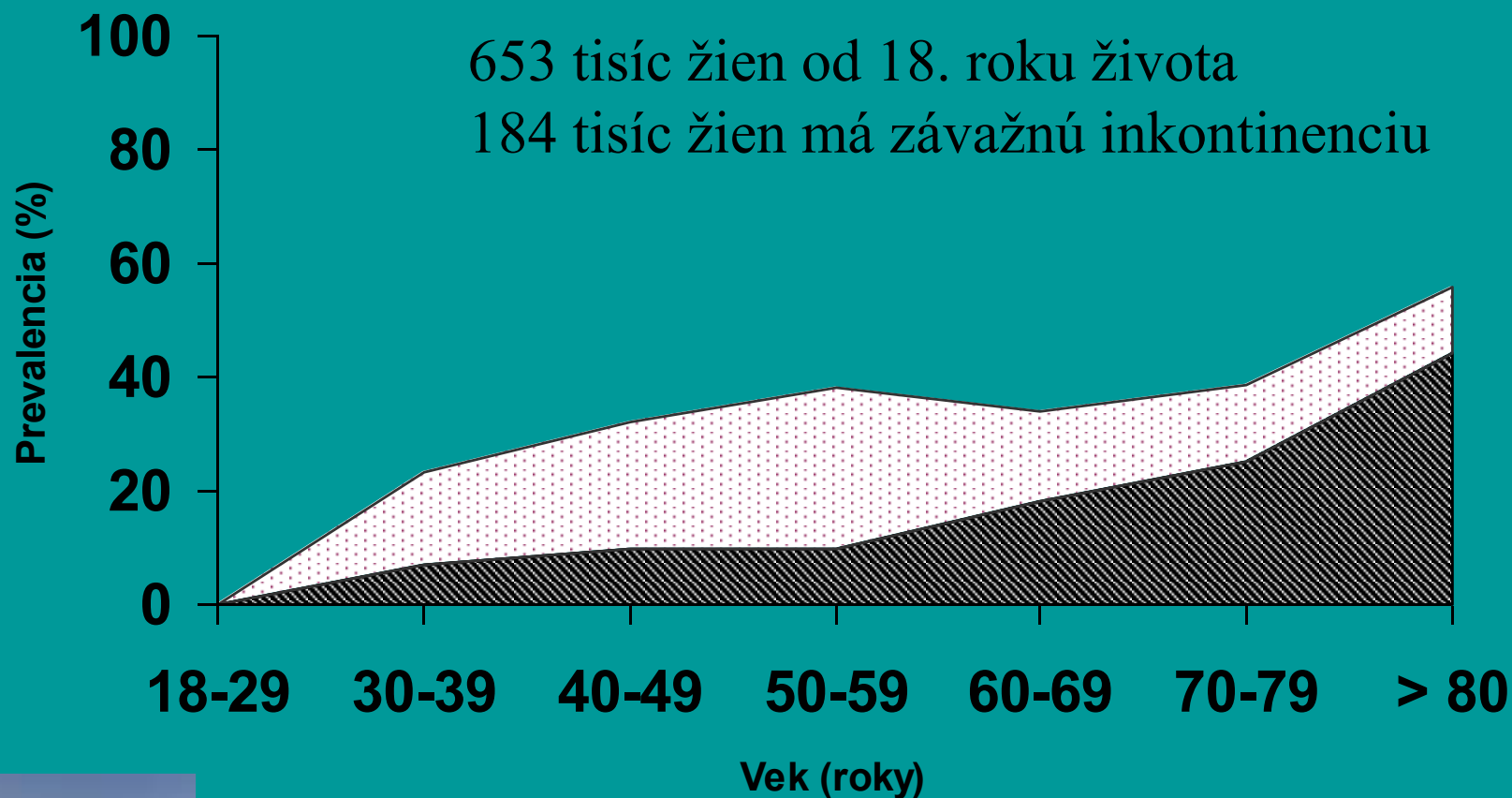
■ Častý únik ■ Občasný únik

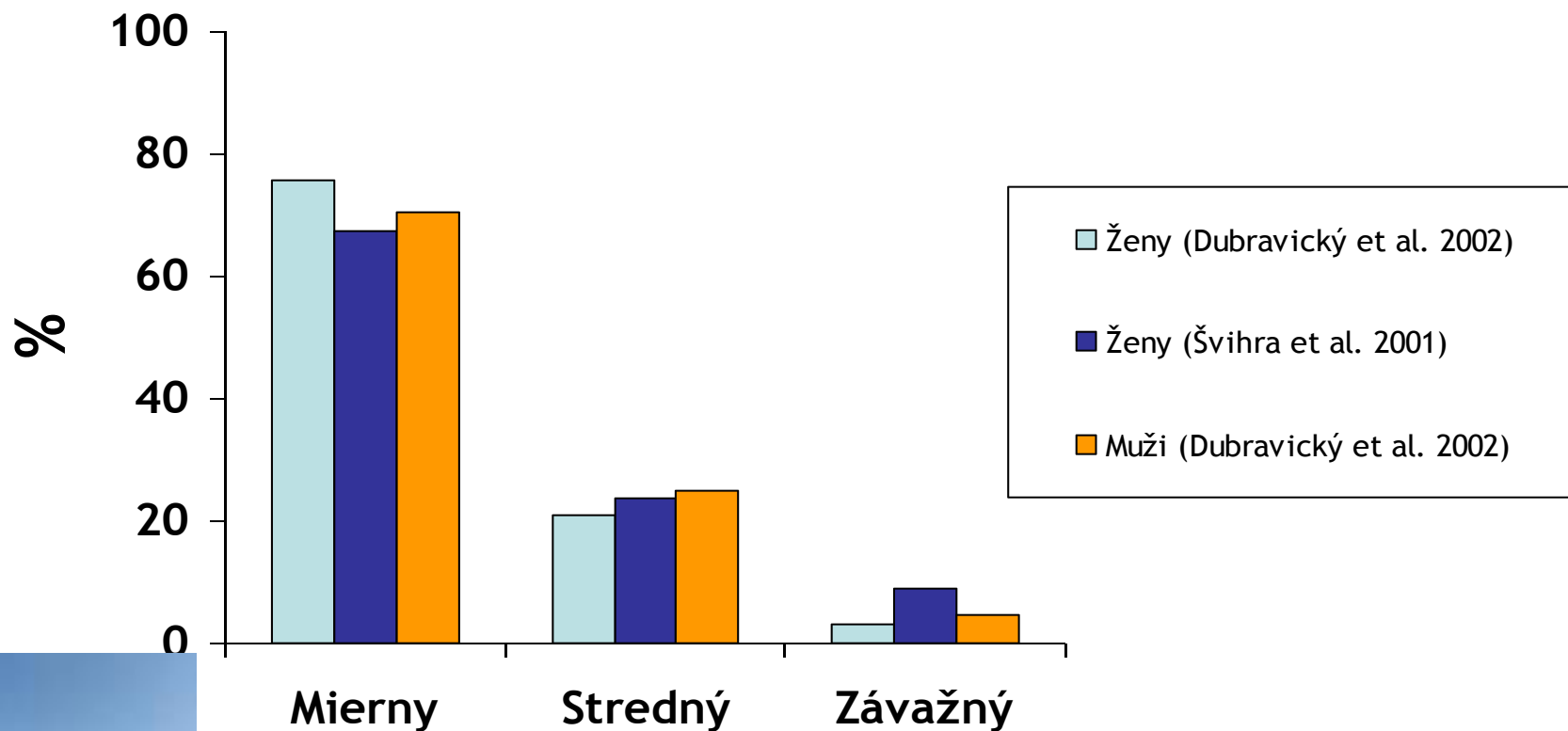
IM u žien na Slovensku

(Švihra et al., Urológia, 2001)

■ Urgentná UI (OAB) ■ Stresová UI

Stupeň IM na Slovensku - metaanalýza

RIZIKOVÉ FAKTORY VZNIKU IM

Vaginálny pôrod

Menopauza

Odstránenie maternice

Obezita

Vyšší vek

Cukrovka

Neurologické ochorenia

PRÍČINY IM

multifaktoriálne:

- **Anatomické**

- **vrodené** (*anomálie*)

- **získané** (*poškodenie močových ciest*)

- **Funkčné**

- *z nervovej príčiny*

- *z neznámej príčiny*

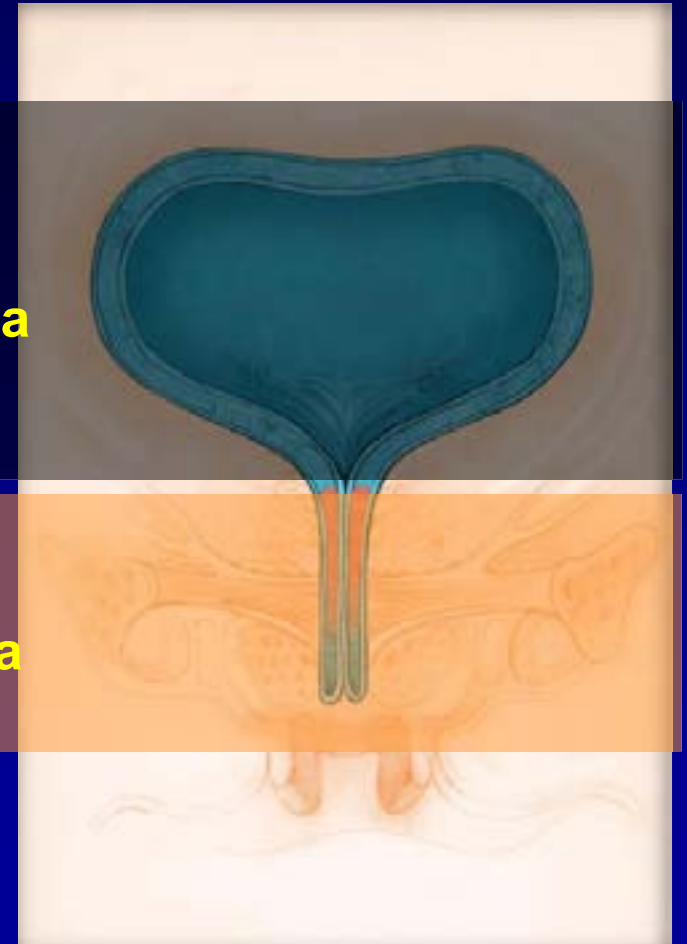
PRIMÁRNE MECHANIZMY IM

Hyperaktívny mechúr

Urgentná
inkontinencia

Hypoaktívna uretra

Stresová
inkontinencia

ZÁKLADNÉ TYPY IM

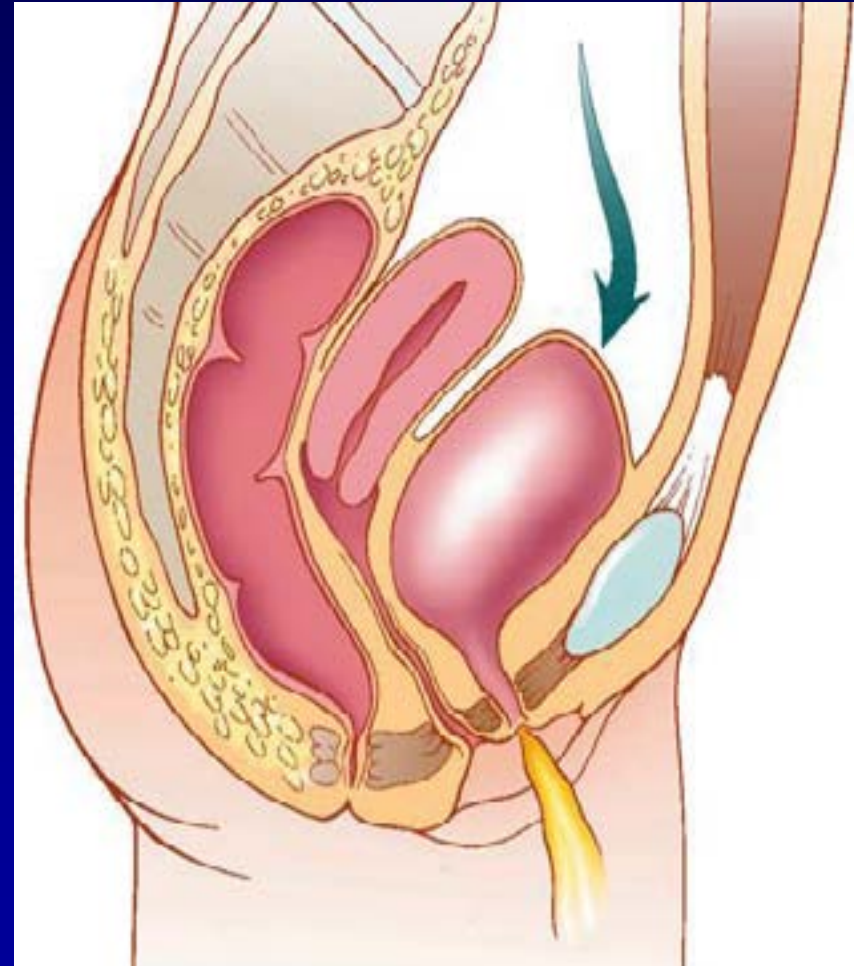
• TYP	• Popis príznakov
•Stresová	• Samovoľný únik moču pri fyzickej námahe, kýchaní alebo kašli
•Urgentná	• Samovoľný únik moču počas naliehavého nutkania na močenie alebo bezprostredne po ňom
•Zmiešaná	• Samovoľný únik moču spojený s urgenciou a tiež s námahou, kýchaním alebo kašľom

Ďalšie: Reflexná / Ischuria paradoxa / Extrauretrálna

STRESOVÁ IM

- Únik moču pri zvýšení intraabdominálneho tlaku
- **Príčiny**
  - *Hypermobilná uretra*
  - *Intrinsická nedostatočnosť uretrálneho zvierča*

STUPNE STRESOVEJ IM

I – ľahká :

únik moču len pri náhlom výraznom zvýšení vnútrobrušného tlaku (nie v klúde resp. vleže)

II – stredná :

únik moču pri minimálnom až miernom zvýšení vnútrobrušného tlaku (chôdza, vstávanie)

III – ťažká :

únik moču bez výrazného vzťahu k fyzickej aktivite

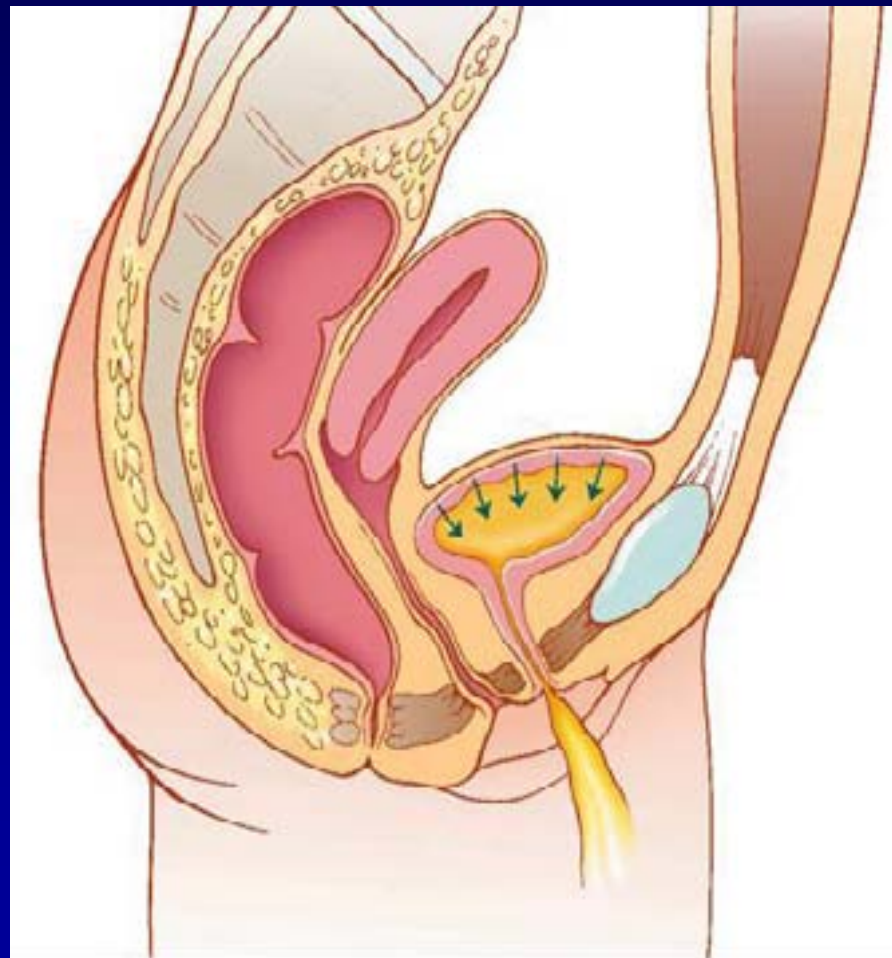
URGENTNÁ IM

Spojená s
nepotlačiteľným
nutkaním na močenie

Príčina:
hyperaktívny detruzor

- *idiopatický*
- *neurogénny*

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP K IM

Pretože:

- IM je symptóm, nie choroba
- etiológia je komplexná a multifaktoriálna
- primárne ochorenie je často mimo močového systému
- liečba vyžaduje často kombináciu metód rôznych klin. odborov

DIAGNOSTIKA IM

- **tímová práca**
  - praktický lekár
  - urológ (koordinátor)
  - gynekológ
  - neurológ
- **vyžaduje aj špeciálne znalosti**
- **časovo náročná**
- **základné a špeciálne vyšetrenia**

CIELE DIAGNOSTIKY IM

- **potvrdenie prítomnosti**
- **stanovenie typu**
- **určenie príčiny**
- **zhodnotenie závažnosti** – stupeň / frekvencia
– vplyv na kvalitu života
- **sprievodné javy** – komplikujúce faktory
– pridružené ochorenia
– súčasné užívanie liekov
- **prognóza** - liečiteľná vs. neliečiteľná inkontinencia

CIEĽ VYŠETRENIA:

stanovenie správnej diagnózy

ALGORITMUS VYŠETRENIA PACIENTA S IM

- **zhodnotenie pacientovej anamnézy a symptómov**
- **klinické zhodnotenie symptómov a porúch**
- **stanovenie príčin a pridruženej patológie**
- **určenie terapeutických možností – rozdelenie pacientov vhodných na prvotná alebo špecializovanú liečbu**

VYŠETRENIA PRI IM

I. základné (praktický lekár):

- anamnestické (dotazníky - ICIQ SF)
- fyzikálne (+ testy na IM)
- laboratórne (moč, krv)

II. špecializované (špecialista):

- urologické
- gynekologické
- neurologické
- urodynamické

ANAMNÉZA A FYZIKÁLNE VYŠETRENIE

- **Detaily unikania moču**
  - vznik
  - okolnosti
  - druh / spotreba hyg. pomôcok
- **Kvalita mikcie**
- **Fyzikálne vyšetrenie**
  - vôľová kontrakcia análneho zvierača
  - vaginálne vyš.

Dotazník ICIQ-UI SF

(International Consultation on Incontinence Questionnaire - Urinary Incontinence Short Form)

3. Ako často Vám uniká moč? (Označte jedno okienko)

☐ nikdy	(0)	☐ asi jedenkrát denne	(3)
☐ asi jedenkrát týždenne alebo menej	(1)	☐ mnohokrát denne	(4)
☐ 2 alebo 3-krát týždenne	(2)	☐ nepretržite	(5)

4. Radi by sme vedeli aké množstvo moču Vám podľa Vás uniká.

Aké množstvo moču Vám **zvyčajne** uniká (či nosíte ochranu alebo nie)? (Označte jedno okienko)

☐ žiadne	(0)	☐ stredné množstvo	(4)
☐ malé množstvo	(2)	☐ veľké množstvo	(6)

5. Celkovo, ako veľmi zasahuje únik moču do Vášho každodenného života?

(Prosím, označte číslo medzi 0 (vôbec) a 10 (veľmi veľa))

☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
vôbec										veľmi veľa

Skóre ICI-Q:

súčet skóre 3+4+5

ŠPECIÁLNE DIAGNOSTICKÉ METÓDY

Urodynamické vyšetrenie

meranie objemových a tlakových parametrov dolných močových ciest pri plnení mechúra a pri močení

KVANTIFIKÁCIA UNIKANIA MOČU

PAD test (vložkový test)

v priebehu stanoveného času pacient vykonáva rôzne cviky a testy, pričom má vložku, zachytávajúcu uniknutý moč

MIKČNÁ KARTA

Zdravý človek

Čas	Vymočené množstvo (ml)
6.30	200
9.15	250
12.10	320
16.50	350
20.05	250
22.00	180
06.45	220

Pacient s dráždivým mechúrom

Čas	Vymočené množstvo (ml)
03.10	80
06.15	60
07.55	90
09.15	80
10.50	50
12.20	60
14.05	90
16.10	120
18.00	110
19.50	70
21.15	60
22.50	70
03.15	105

SPOLU
priemer

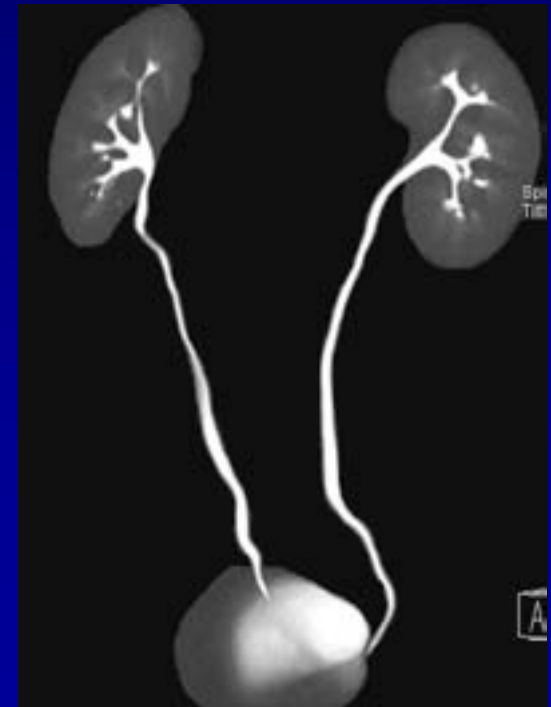
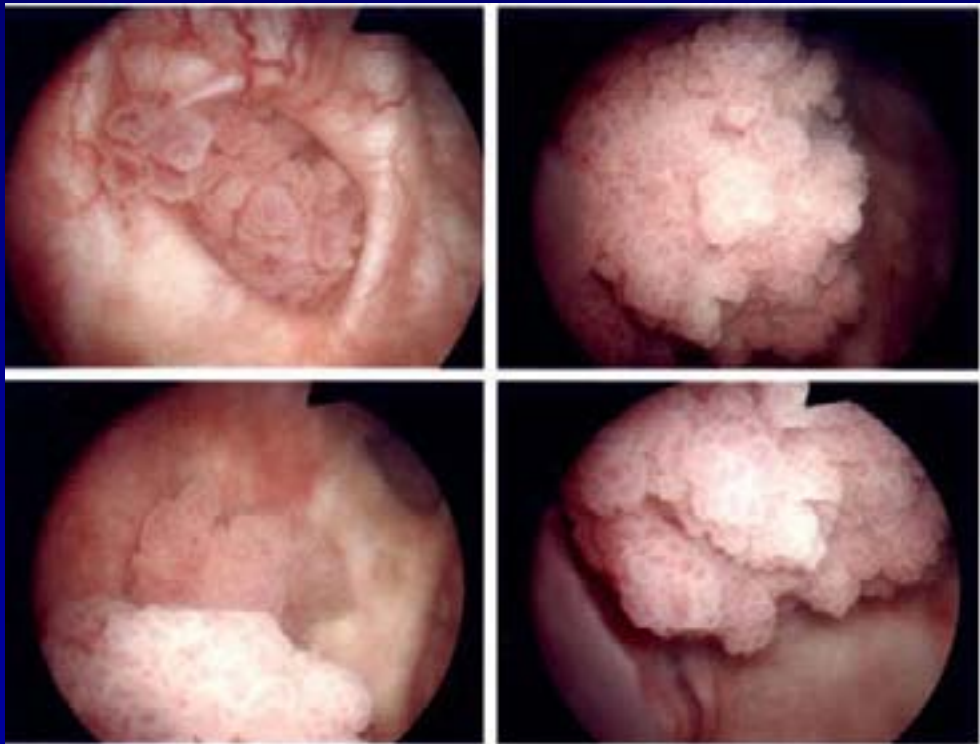
1770
253

1045
80

ZOBRAZENIE MOČOVÝCH CIEST

- ultrazvukové
- endoskopické
- röntgenové

PREVENCIA / LIEČBA / OŠETROVANIE IM

- režimové opatrenia
- tréning mechúra a panv. dna
- farmakologická
- operačná liečba
- ochranné prostriedky pre inkontinentných (vločky, plienky, urinály)
- derivácia moču (katéter, vývod)

Voľba metódy liečby IM závisí od:

- ochorenia (príčina, typ a stupeň IM)
- pacientky (vek, celkový zdravotný stav a pranie)

DRUHY BEHAVIORÁLNYCH TECHNÍK

- **plánované močenie**
- **tréning mechúra**
- **biofeedback terapia**
- **tréning s vaginálnym závažím**
- **cvičenia svalov panvového dna**
- **rehabilitácia**
- **elektrická stimulácia**

TRÉNING SVALOV PANVOVÉHO DNA

Kegelove cvičenia

- predchádzajú IM**
- znižujú výskyt IM**
- sú vhodné pre ženy so stresovou IM**

Efekt : cca 60% redukcia epizód IM

KEGELOVE CVIKY

- maximálna kontrakcia
- vlna
- prerušenie močenia
- gejša
- uzamknutie hrádze

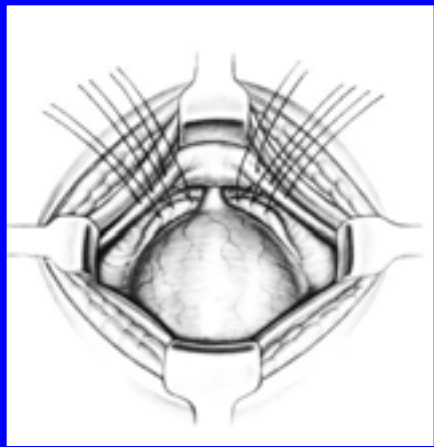

Spočíva v tom, že stiahnete panvové dno pred akoukoľvek fyzickou aktivitou, ktorá zvyšuje tlak na hrádzu, ako je napríklad kašeľ, kýchanie alebo zdvíhanie dieťaťa, a rovnako počas nej.

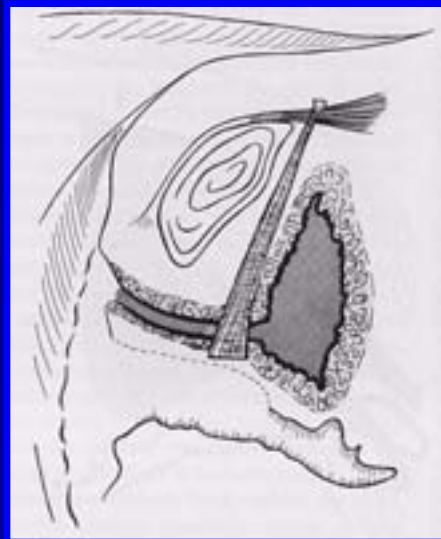

OPERAČNÁ LIEČBA STRESOVEJ IM

**závesné
operácie**

**kompresívne
operácie**

suburetrálne pásy

INDIKÁCIA VLOŽIEK PRI IM

- IM - nereagujúca na konzervatívnu liečbu
- nevhodných na operačnú liečbu
  - nesúhlasiacich s operačnou liečbou

Vložky bránia premoknutiu a zápachu

Počet liečených nezodpovedná prevalencii závažnej a obťažujúcej inkontinencie

Pacient

Zahanbenie

Nie je to vážnejší problém

Strach z chirurgie

Mylný pocit, že sa jedná o súčasť starnutia

Zdravotník

Omedzené možnosti liečby

Nemyslí na túto možnosť

Inkontinencia moču

Málo udávaná a málo diagnostikovaná

Závery

- Prevalencia IM je vysoká (cca 35 %), v 1/4 prípadov závažného stupňa
- Príčiny IM sú multifaktoriálne
- Diagnostika IM vyžaduje multidisciplinárny prístup
- IM je možné buď vyliečiť alebo zlepšiť kvalitu života

Ďakujem za pozornosť

[lubomir.lachvac @ upjs.sk](mailto:lubomir.lachvac@upjs.sk)

Novinka MoliCare Mobile od Hartmann-Rico

Mgr. Miroslava Kanjaková

Ing. Nikoleta Michajlová

16.10.2009

MoliCare Mobile.

Vieš, čoho sa najviac bojím, keď si uvedomím, že starnem?

Nie, čoho?

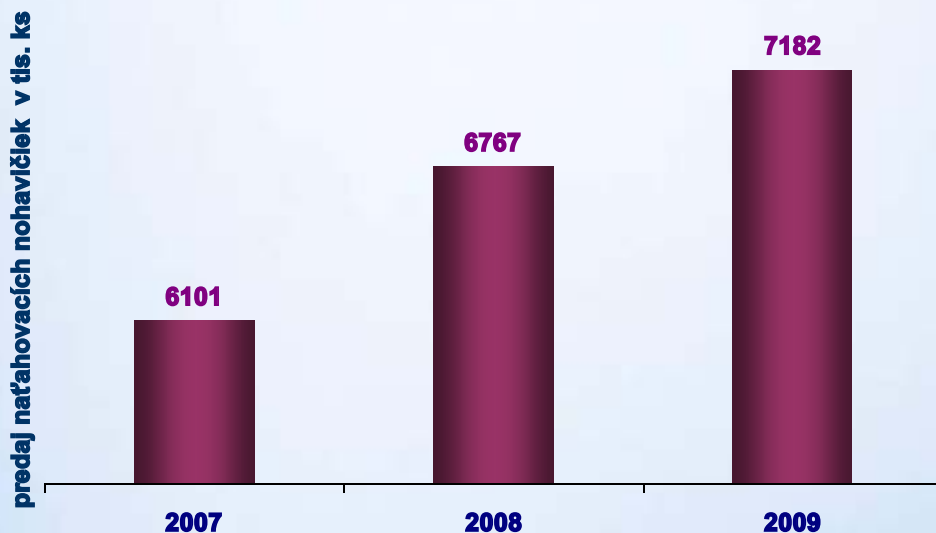
INCONTINENCIE!!!

MoliCare Mobile.

Prečo naťahovacie nohavičky...

- u pacientov stále obľúbenejší výrobok
- umožňujú pacientom aktívnejší život
- jedná sa o segment budúcnosti

MoliCare Mobile.

Komu sú nové nohavičky určené...

- pacientom so stredným a ťažkým únikom moču,
- mobilným pacientom,
- pacientom po mozgovej príhode,
- mentálne postihnutým pacientom,
- ženám aj mužom.

MoliCare Mobile.

V Čom sú MoliCare Mobile nové?

MoliCare Mobile.

Nové MoliCare Mobile

Dokonale sedia
vďaka novému
tvaru a
väčšiemu
množstvu lycra
vlákien.

Pohodlné a priedušné
vďaka novému
jemnému materiálu
a lycra vláknam.

Väčšie bezpečie
vďaka 3vrstvovému
savému jadrú a
vylepšeným
postranným
pásikom.

**Väčšia
diskrétnosť**
vďaka
molekulám
neutralizujúcim
zápach.

Produkt jedinečnej koncepcie a výnimočnej kvality !

MoliCare Mobile.

Taktiež nové...

Indikátor vlhkosti

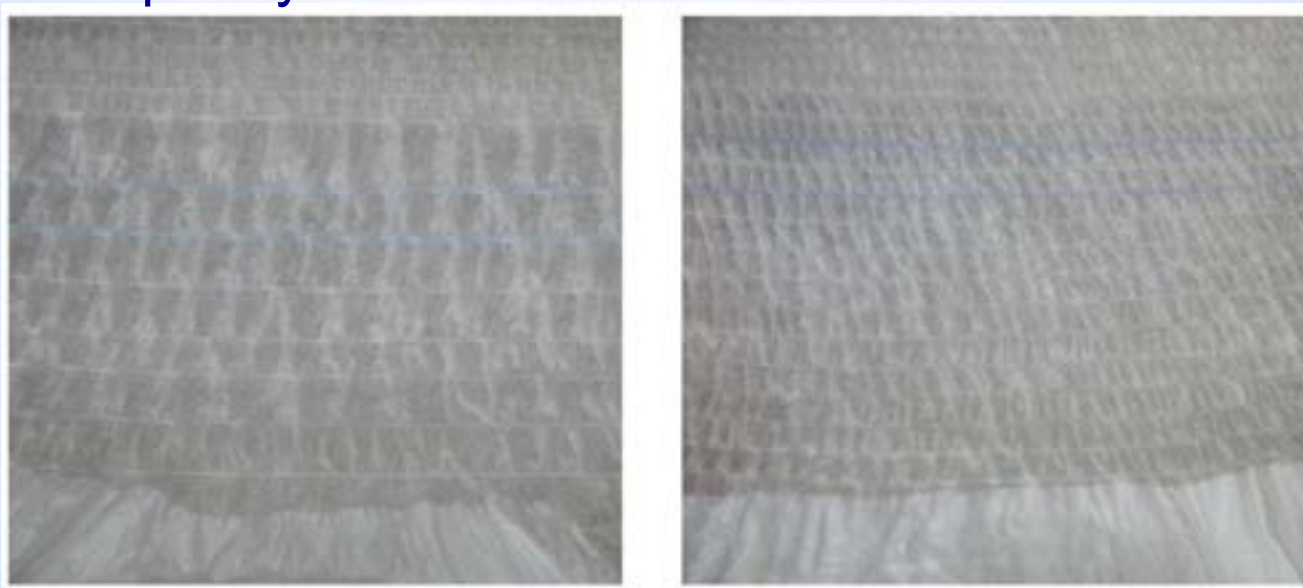

MoliCare Mobile.

Pohodlné ako nikdy predtým...

predtým

teraz

Vďaka väčšiemu množstvu lycra vlákien
a jemnejšiemu materiálu.

MoliCare Mobile.

Väčšie bezpečie po stranách...

predtým

teraz

Vylepšené postranné pásky pre lepšiu ochranu pred postranným pretečením.

MoliCare Mobile.

Teraz ešte lepšie MoliCare Mobile

- Rovnaké kódy
- Nižšie ceny
- Až 62 ks v rámci limitu!

MoliCare Mobile.

MoliKlub

Poradňa Wellness Novinky Hygiena Súťaž Príbory Fórum

Inkontinencia
Čajká inkontinencia
Ťažká inkontinencia
Na stiahnuť
www.hartmann.sk
Kontaktujte nás

Meno:
Heslo:
Príloha? »
Zabudli ste heslo?
Registrácia »

Príloha stiahnuť

Hľadanie:
Hľadaj

o paličky SÚŤAŽ nordic walking

ideal-Fit
Soft SkinAir
LETRA SAFE
ODOUR

Výherca o wellness pobyt

Paň Miroslava Kissová, Mattn. Výherca bol vyžrebovaný 21. 8. 2009.

Nové navliekacie nohavičky MoliCare Mobile

Pokožní ako nikdy predtým

V snahe prinášať tie najlepšie riešenia pre pacientov s ťažkou inkontinenciou sme inovovali tvar navliekacích nohavícok **MoliCare Mobile** tak, aby sa čo najlepšie prispôbili telu aktívneho človeka. Už nikdy viac sa tak nemusíte obmedzovať nošením klasických plienok.

Vďaka novému tvaru nohavičky dokonale sedú, nový jemný materiál je príjemný k pokožke a takmer na nerozoznanie od spodnej bielizne. Trojvrstvové jadro účinne neutralizuje zápach a peččuje tekutinu, čím nohavičky zostávajú na povrchu stále suché.

MoliCare Mobile®

Možnosti prevencie inkontinencie

- ✓ Pitný režim
- ✓ Dostatok vlákniny
- ✓ Optimálna hmotnosť
- ✓ Správne cvičenia

MoliCare Mobile.

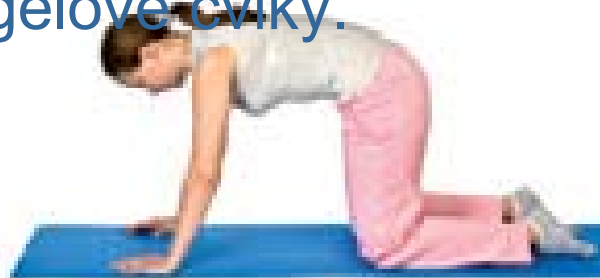
Pohybová liečba pri ľahkom stupni úniku moču

Kegelove cvičenia

O Kegeľových cvičeniach

- V nedávnej minulosti prichádzali k lekárovi skôr ženy s vyšším stupňom postihnutia.
- Dnes sú ženy spoločensky vyťaženejšie a viac informované.
- Aj malé poruchy udržania moču pociťujú ako handicap.
- Hlavnou príčinou samovoľného úniku moču je ochabnutie panvových svalov.
- Prispieva k tomu sedavé zamestnanie, pôrod a hormonálne zmeny v organizme v období klimaktéria.
- Dôležitými faktormi, ako predísť problému - zdravá životospráva, pohyb, špeciálne cviky na posilnenie svalov panvového dna, tzv. Kegeľové cviky.

O Kegeľových cvičeniach

- Kegeľové cvičenia - výrazný pomocník v prevencii ľahkého úniku moču
- Bud' úplne zabráni výskytu inkontinencie alebo pri ľahších formách zmiernia príznaky.
- Je veľmi dôležité, aby boli cviky správne cvičené - len vtedy môžu byť účinné.
- Dôležité, aby fyzioterapeut žene vysvetlil, ako správne cvičiť a ženy aspoň na začiatku cvičili pod jeho odborným dohľadom.
- Odporúčam, aby sa postihnuté pacientky na začiatku obrátili na odborníka – fyzioterapeuta, s ktorým budú konzultovať správnosť cvičenia.

Kegelove cvičenia

- Cvičenie je rozdelené na 4 časti:
  - vizualizáciu,
  - relaxáciu,
  - izoláciu
  - posilňovanie

Vizualizácia

- Objasnenie anatomických pomerov panvového dna a vonkajšieho genitálu.
- Pod kontrolou zrkadla sa pacientka môže na ilustráciu pokúsiť o vťahnutie konečníka.
- Na spoznanie svalov panvového dna sa môže pokúsiť o ich sťah počas močenia - ráno, keď je prúd moču najväčší sa ho žena môže pokúsiť prerušiť.

Relaxácia

- Cvičenia vykonávať tam, kde je pokoj a kde sa môže na cvičenie sústrediť.
- Použiť relaxačnú hudbu.
- Nohy pod kolenami - vhodné podložiť stočenou dekou alebo vankúšom - zníženie napätia brušných svalov.

- Počas relaxácie sa snaží pacientka sústrediť na oblasť panvového dna.

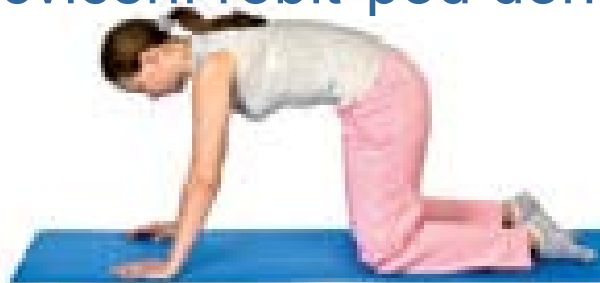

Izolácia

- Vlastný nácvik izolovaného sťahu konečníka a pošvy (svalov panvového dna).
- Dôležité, aby sa ženy naučili skutočne izolovane vťahovať pošvu a konečník.
- V konečnej fáze cvičenia možno vťahovať pošvu aj konečník súčasne.
- Pri nácviku a na začiatku posilňovania je nutné, aby si ženy uvedomili, ako zaobchádzať s jednotlivými časťami svalov panvového dna.

• Nesmie dochádzať k zámene sťahov panvového dna za prácu brušných a sedacích svalov - najproblematickejšia časť Kegellových cvičení.

- Dôležité je úvodnú časť cvičení robiť pod dohľadom fyzioterapeuta.

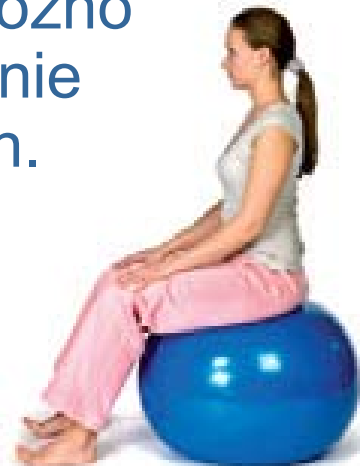

Vlastné posilňovanie

HARTMANN

- Ženy sa snažia o udržanie sťahu od jednej do siedmich sekúnd,
- Počet opakovaní je individuálny od 20 do maximálne 300 sťahov za deň.
- Celkový počet 300 sťahov nie je vhodné vykonávať naraz.
- Cvičenie je dobré rozdeliť do niekoľkých častí.
- Počas posilňovania je nutné striedať krátke a silné sťahy so sťahmi s výdržou 7 – 10 sekúnd.
- Pri bezpečnom zvládnutí Kegeloveho sťahu možno opustiť cvičenie na chrbte a pokúsiť sa o cvičenie v náročnejších polohách a v rôznych situáciách.

Zásady Kegelových cvičení

HARTMANN

- Zaistiť si pokojné prostredie.
- Pustiť relaxačnú hudbu.
- Vyvetrať miestnosť.
- Mať vhodnú podložku a vhodný odev.
- Hodinu pred cvičením nejest'.
- Vyprázdniť si močový mechúr.
- Dôležité je cvičiť pravidelne (denne alebo každý druhý deň).
- Každý cvik opakovať 3 – 5 krát.

Zásady Kegelových cvičení

HARTMANN

- Je dobré cvičiť do krajných polôh, ale tak aby cvičenie nevyvolávalo bolesť.
- Cviky treba vykonávať správne a zamerať sa na ich kvalitu a nie na ich počet.
- Účinné je cvičenie v polohách, kde je panva vyššie ako hlava.
- Pravidelne dýchať.
- Kontrolovať svaly panvového dna.
- Správne podsadiť panvu.
- Problémy a neistoty konzultovať s fyzioterapeutom.

